

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

धर्मोदय

नेपाल भाषाया लय-पौ

हे तयागत ! आम पावन पद नं यन पूज्य स्वः
बुद्ध-धर्म अशान्तिया इव जगतयात सुयोग्य स्वः ।

प्रचार मन्त्री " धर्मोदय "
भीमः विहार. का. पु. नेपाल

वर्ष ८

चिह्न

बुद्ध संवत् २४६८

दक्षिणा चन्दा ३)

पूर्ण संख्या ६०-६१

चउला

नेपाल सं० १०७५

थुगु अंकया ॥)

धल-पौ

विषय	पौल्याः	विषय	पौल्याः
बुद्ध-वचनामृत—		भगवान बुद्धया स्वनिरपेक्षता—श्रामणेर सुदर्शन	८१
व्यक्तिया पुनर्निर्माण-भदन्त आनन्द कौसल्यायन	६६	बुद्धया योगी रूप—श्री भरतसिंह उपाध्याय	८३
स्वां -(कविता)—श्री हरिप्रसाद	६८	दीप लिसे-(कविता)—श्री ध्रुवकृष्ण 'दीप'	८५
दर्शन—श्री एन्० के० 'रोशन'	६६	क्षण—श्री रत्नबहादुर शाक्य	८६
भगवान बुद्ध प्रति - (कविता)—रवीन्द्रनाथ ठाकुर	७०	आशा-(कविता)—श्री आशाराम शाक्य	८७
मचा—श्री तेजेश्वर बाबु 'वंगः'	७१	वे १—श्री रत्नकुमार शाक्य	८८
में-(कविता)—सुश्री नारायण देवी	७२	मांया ख्वविधाः-(कविता)—श्री मोतिरत्न उपासक	८९
ब्रह्मजाल-सुत्त—	७३	जय-मां-भाय्—श्री विजुलीबहादुर शाक्य	९०
आश्वासन-(कविता)—श्री फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य	७७	सम्पादकीय—	
शान्ति व कलाकार—श्री 'श्रमण'	७८	समाचार—	
लँजुवाःयात-(कविता)—श्री रमापतिराजशर्मा 'चुलि'	८०	सूचना—	

लेखक-लेखिकापिन्त

'धर्मोदय' तःलामछि बन्द जुया आः हानं नियमित रूपं प्रकाशित जुइगु । खँ सकल लेखक-लेखिकापिसं वंगु पोहेला व सिल्ला अंकं सीका दिल हे जुइ । 'धर्मोदय' हानं लच्छिति त्वालं तकं लिकुना च्वंगु फुक्क अंक पिकाये फइ धयागु आशा याये फु । अनं लिपाया लय् छगू छगूयागु अंक शुरु जुइव पत्रिका बांलाक पिकायेगु जिमिगु योजना दु । थ्व योजना सफल यायेत सकल लेखक-लेखिकापिसं उत्तमोत्तमगु रचनात छुवया हया दी धयागु पूर्ण आशा याना । प्रतिस्थित कवि, कहानोकार, निबन्धकार, आलोचकादिपिंके विशेष रूपं आग्रह याना च्वना ।

—सम्पादक

“भासये जोतये धम्मं”

सम्पादक :—भिक्षु महानाम “कोविद”

सहायक-सम्पादक :—श्रामणेर सुदर्शन

वर्ष ८

कलकत्ता

फाल्गुन-चैत्र वि० सम्वत् २०११
मार्च-अप्रैल ईश्वी सन् १९५५

अङ्क ५-६

बुद्ध-वचनमृत

चुन्द ! बांलागु भिंगु खँया सम्बन्धे विचार उत्पन्न जुइगुयात हे जिं हितकर धका धया । हानं काय व वचनं उकियात नियम पूर्वक ज्या शुरू याना यंकेगुयात ला धायेगु हे छु ? चुन्द ! यदि मेपिं हिंसक जूसा झीपिं अहिंसक जुइ, थथे विचाः यायेमाः ।

चुन्द ! गुम्ह स्वयं पतित खः, वं मेपिं पतितपित थना बी धयागु सम्भव महु । चुन्द ! तर गुम्ह स्वयं पतित मखु, वं मेपिं पतितपित थना बी, थव सम्भव दु । चुन्द ! गुम्ह स्वयं थःगु मन संयमं रहितम्ह अदान्त, अ-विनीत, अ-परिनिवृत्त खः; वं मेपित मन संयमीम्ह दान्त, विनीत, परिनिवृत्त याना बी धयागु सम्भव महु । चुन्द ! तर गुम्ह स्वयं दान्त, विनीत, परिनिवृत्त खः; वं मेपिन्त नं दान्त, विनीत, परिनिवृत्त याना बी, थव सम्भव दु ।

व्यक्तिया पुनर्निर्माण

भदन्त आनन्द कौसल्यायन

थौं कन्हे जुइगु पुनर्निर्माणया चर्चा व्यक्तियागु मखु, समाजयागु खः । थःगु मखु, मेपिनिगु । छु व्यक्तिया पुनर्निर्माण थपायसकं उपेक्षाया विषय खः ला ?

व्यक्ति समाजया उपज खः, थव सत्य । हानं यदि सारा समाज हे लहाः तुति मद्गु जुइव छम्ह व्यक्ति हे तप्यंक दने फइ मखु । तर अयूनं समाज नं ला व्यक्ति पिनिगु हे समूह खः । यदि व्यक्ति व्यक्तिया पाखे ध्यान मबिल धाःसा अथवा थमं थः पाखे हे ध्यान मबिल धाःसा आखिर समाज नं गय् तप्यंक दने फइ ?

अंग्रेजीया नित्वाः प्रसिद्धगु खँत्वाः दुः—

If everybody looks to his own reformation, how very easy to form a nation.

भावार्थ—यदि प्रत्येक व्यक्ति थः सुधार पाखे ध्यान बिल धाःसा छगू जातिया निर्माण गुलि याउंसे च्वंक जुइ ? बौद्ध-धर्म सम्यक् व्यायामया प्यंगू अङ्ग धया तःगु दुः—

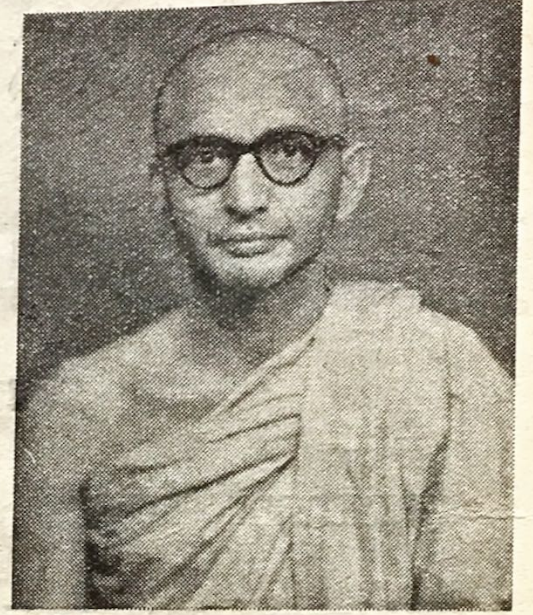
१ थःके छुं अवगुण थ मदयेमा धयागु खँ ध्यान तयेगु ।

२ थःके दुगु अवगुण मदयेका छवयेत प्रयत्न यायेगु ।

३ थःके दुगु सद्गुण मदया मवकेगु निति ध्यान तयेगु ।

४ थःके न्हूगु मेमेगु सद्गुण नं बढेवं याना यकेगु प्रयत्न यायेगु ।

क्यवे यदि भिभिगु फल-फूलमा मपिल धाःसा हानं क्यब अर्थे तयातल धाःसा उकी खयले मद्गु घाय् आदि

लेखक

बुया हे वइ । वथें हे यदि अवगुणत मदयेका छवयेगु व सद्गुणत दयेकेगु उपाय न्हाबले मयात धाःसा अवगुणत दया हे च्वनी । हानं सद्गुण दया वइ हे मखु । उकिं यदि थव त्यखेँ स्वःगु कार्यक्रमयात कम याना थुकिया निगू जक अङ्गयात स्वीकार याना काःसां जि मती तया, भगवान बुद्धया उद्देश्य पूरा जुइ फु—

‘अवगुणयात मदयेका छवयेगु हानं सद्गुणयात दयेकेगु, थव निगू नं छु अर्थया दृष्टि छगू हे मजू ला ? थुकिया लिसः ‘जू’ व ‘मजू’ निगू नं बी माली ।

छम्ह मनूया स्वाक स्वाकं हाला च्वनेगु चाला दु । यदि वं थःगु व चालायात तोतल धाःसा वं स्वाक स्वाकं हालेगु अवगुणयात तोतूगु जुइ । तर नापं हानं अनायास हे वं मित-भाषी जुइगुया गुणयात थःनाला काःगु जुइ । थव जुल ‘जू’ पक्षया लिसः । तर छम्ह मेम्ह मनूया सिमेट त्वनेगु चाला दु । वं सिमेट त्वनेगु तोतल, हानं उकिया पलिसा दुरु त्वनेगु बानि

स्यन धाःसा सिप्रेट त्वनेगु तोतूगु छगू अवगुण तोतूगु जुल, हानं दुरु त्वनेगु छगू चाःला सद्गुण स्यना काःगु जुल । थ्व निगुलिं भिन्न वस्तु खः—अलग अलगगु ।

अवगुणत तोतेगु व सद्गुणयात ज्वनेगु निगू प्रयत्ने जि विचाः याना, अवगुण तोतेगु स्वया सद्गुणयात ज्वनेगुया हे आपाः मू दु । गुगुं कोठाय् अस्वच्छगु फ्य् व स्वच्छगु फ्य् नापं च्वने हे फइ मखु । कोठाय् निगू प्रकारया नं फ्य् दइ हे मखु धयागु ला जुइ फइगु हे खं मखु । उकिं फुक भयाः व लुखाया खापा चायेका स्वच्छगु फ्य् दुने वयेके बीगु हे अस्वच्छगु फ्य्यात पित्तिनेगु दकसिबे बांलागु छगू मात्र उपाय खः ।

अवगुण तोतेत दकसिबे ज्यूगु उपाय सद्गुणयात ज्वनेगु खः ।

थुजागु खं व्वना न्यना आपाः मनुखं अथे हे धाइगु ताये दु, गुगु गुगुं समये विचरा दुर्योधनया म्हुतुं पिहां वःगु खः—

‘धर्म’ स्यू—उकियात याये जक मफु ।

‘अधर्म’ स्यू—उकिं बचे जक जुइ मफु ।

छम्ह मनूया मखुगु चाला जुल—व सिप्रेट त्वनेगु धका हे धाये, आपाः सिनेमा स्वयेगुया हे धका धायेका । व विचरां आः सिप्रेट त्वने मखुत, आः सिनेमा स्वः वने मखुत धका तकोमछि संकल्प याइ, तकोमछि पा नं फयेकी, तर समय न्बोने वयेव मानो अथे हे वयागु लहाः सिप्रेट तक थ्यं वनी, हानं वयागु व सिप्रेट वयागु म्हुतुइ तक । विचरायागु व तुति नं सिनेमा हल पाखे अथे हे थः हे वनी ।

छु वयागु ‘सिप्रेट मत्वनेगु’ व ‘सिनेमा स्वः मवनेगु’ संकल्प धात्थेयागु मखु ला ? छु वं अथे पाफयेकूगु ला ? छु वयागु संकल्प बः मलाः ला ? अहं वयागु संकल्प ला उलि हे वःलाः दइ गुलि मेपिनिगु । अले बारबार छाय् असफल जुइगु ले ? अथे असफल जुइगु खः, हानं बारबार जुइ ।

व्यक्तिया पुनर्निर्माण]

थ्व ‘असफलता’ या कारण हानं ‘सफलता’ या रहस्य कदाचित् थ्व छगू हे उदाहरणं थुइके फइ ।

बेँ छपौ खुगू इच्च अथवा छगू फूट व्यागु सि वा सिपौ तथा तल । यदि छित उकी वनेत धाःसा छि वने फइ ला ? छाय् मफइ ? - याउंक - अपुक हे वनी । आः व हे सिपौयात गुगुं छेंया पली छखे पाखे जक स्वचाका बिल, हानं पिने पाखे सिपौ अथे हे आकसे लाना च्वनी । अले छित उकी वनेगु धाःसा छु छि उकी भाये फइ ला ?—‘ग्याइ । वने फइ मखु ।’ सुनानं न्यन—‘छाय् ?’ छि थुकिया अनेक कारण धया दी । तर धात्थेयागु कारण छगू हे जक दु । छि भाये मफु, छायधाःसा छि विचाः यात—छि भाये मफु ।

यदि छि विश्वास याना दिल कि छि भाये फु । हानं व हे सिपौ भतिचा भतिचा बेँ च्वे यंकुं यंकुं उकी वनेगु अभ्यास याना दिल धाःसा छि उकी तस्सकं याउंसे अपुसे च्वंक भाया दी फइ । सरकस याइपिं चिकी चिकीपुगु तारे गय् वनेगु यात ? वस अथे हे वना दी फइ । इमिसं विश्वासयात कि इपिं वने फु, हानं उकियात ल्वेक अभ्यास यात । इमिसं वनां हे काल ।

यदि छि गुगुं अवगुणयात तोता छूये मास्ते वःसा उकिं तापाक तापाक च्वनेगु दइ संकल्प यायेगु तोता दिसँ । छाय्कि गबले छि अकिं तातापाक च्वनेगु पाफयेकी, अबले नं छि उकिया हे चिन्तन याना दी । मखुइगु संकल्प नं खुइगु विषयया हे संकल्प खः । पक्ष मखुसा विपक्षे हे का मयेल । ख ला खुइगु हे विषये खः ? मखुइगु इच्छा याइम्हसिनं ‘खुइगु’ या सम्बन्धे छुं संकल्प-विकल्प हे मयायेमाः ।

यदि भीसं थःगु संकल्प-विकल्पया पाखे थःगु अवगुणयात वः लाका मव्यूसा भीगु अवगुण थः थमं हे सिना वनी ।

भीत थःगु संकल्प-विकल्पं थःगु सद्गुणयात वः लाकेगु आवश्यकता दु ।

यदि छिगु प्रवृत्ति 'चञ्चल' खःसा छि थःगु 'गम्भीर स्वरूप' या भावना यानादिसँ । गुलि फु उलि थःगु मने थःगु 'गम्भीर—स्वरूप' या चित्र स्वया दिसँ । याकन हे छिगु प्रकृति परिवर्तन जुइ ।

यदि छिगु प्रकृति 'अस्वस्थ' सा छि थःगु 'स्वस्थ-स्वरूप' या भावना याना दिसँ । गुलि फु उलि थःगु मने 'स्वस्थ-स्वरूप' या चित्र स्वया दिसँ । ताकाल मदुवं हे छिगु प्रकृती परिवर्तन वइ ।

शायद छित 'गम्भीर', 'स्वस्थ', 'शान्ति' या उलि आवश्यकता हे मदु; गुलि मेगु लौकिक चीजया आवश्यकता दु । उगु चीजया प्राप्ती थव नियम निश्चयात्मक रूपं सहायक जुइ, तर निर्णायक मखु ।

संसारे न्हागुं ज्या तःगु मछि कारणं जुया च्वनी । यदि मेगु कारण बांलाकं हे प्रतिकूल अवस्थाय लाना च्वंसा 'भावना' याकःचां छु याइ ? यदि सुं ल्याय्महया थःगु शरीर बः लाके मास्ते वल । नयेगु त्वनेगुया साधारण नियमया वास्ता मतल, स्वच्छ फसे मघन, व्यायाम

मयात, केवल 'भावना' या हे बले बलवान जुइ मास्ते वल, थव सम्भव मदु ।

'भावना' थःगु ज्या याइ, तर व याकःचां नसा-त्वंसा, स्वच्छ-फय् व व्यायामयागु थाय् नं घेसुना काये फइ मखु ।

गुम्हसिनं 'बलवान' जुइगुया धात्थेगु 'भावना' याइ, वं थः नसा-त्वंसा, स्वच्छगु फय् व व्यायामयागु नं छाय् चिन्ता मयाइ ?

थव अर्थे 'भावना' यात सर्वार्थ-साधिकार धका धाः वने फु ।

फुक भावनाय् श्रेष्ठगु भावना छगू हे जक दु, गुकि-यात फुकसिनं थःथःगु धर्म ग्रन्थे थाय् बिया तःगु दुः-

'सकसिया प्रति मैत्री,

गुणीपिनि प्रति प्रमुदता,

दुखीपिनि प्रति दया,

दुष्टपिनि प्रति उपेक्षा ।'

धात्थे थव स्वया च्वे च्वंगु "ब्रह्म विहार" या

कल्पना याः हे वने फइ मखु ।

स्वां

—श्री हरिप्रसाद

जन्म छ जुल थौं थुगु विश्वे
जाय्क सकभनं नाना रङ्ग,
छंगु म्ह मग मग नस्वागुलि
गुलि जक हिसि दुगु छंगु स्वरूप ।

भंवःत वया च्वनि छंथाय्
न्यंका नाना संगीत,
अमिसं धात्थे त्यानु मचाः
हुया क्यना च्वनि गुलि प्याखं ।

चाला यइपुगु गुलि छंगु
धात्थे जो दइ मखु मेगु
ताल बिया च्वनि थिकु थिकु छं
लवय्क हुला च्वनि वं प्याखं ।

गोतुल गबले छ विपत्ति,
व्यथां सना च्वन उसीं उसीं
ईश्वरयात स्वया च्वन छं
याना च्वन गुलि पुकार नं ।

म्हगः गुपि भंवःतय्सं
न्यंका च्वन मंजुल गीत
तर थौं छंथाय् मवः छम्हं
भंवः जक मखु की-को नं ।

'छु दु संसारे सुख धैगु
प्यन्हुया म्हगसे खनिथे खः—
धाधां जिमित क्यना च्वन छं
प्यन्हुया अःखः जग-जीवन ।

दर्शन

श्री एन्० के० 'रोशन'

ख्वा: स्वस्वं छको मुसुक निहला: लासाय फेतू वल।
धाल—'छ कुम्भकर्ण नां छुइ वःम्हसिनं मेगु
छु न्यंकी, म्हगसे म्हंगु हे ला न्यंकी ! अँ, अँ कासा
धा !!'

'थौं म्हगसेया मध्यान्ह चान्हे साप हे ग्यानापुगु
सः वल ।'

'अँ !'

—आपापापा, सितबाबा सित धका लायेलाये
बुया ख्वया हाला हःगु सः निसाने थ्वया वल । सः
थुलि ग्यानापु, उलि ग्यानापु जक हे मखु, साप हे ग्याना
पुस्य च्वं ! छं उलि ग्यानापुगु सः ला गबलें जीवन भरे
न्यने ननी मखुनि ।

'अँ, अँ विस्तारं धा रे !'

थथे वया च्वंगु सः सुनानं अनं वःगु, थनं वःगु
तक हे धाये फुगु मखु । प्यखेरं दिग्गपालसं वया च्वंगु
दु । थ्वया च्वंगु दु । फुक मनूत अजुगति चाथा थाय्
थासे मालाच्वंगु दु । वने ज्यू थाय् तक वन ! स्वये वः-
थाय् तक नं स्वत । गनं मदु । खालि न्हेपनं ताया च्वंगु
दु ; गनं वःगु थ्व, छुक्रियागु सः, छु जुलथे धका मनूत
हाला च्वंगु व उखें थुखें व्वाँ व्वाँ जुया च्वंगु दु । मानों
संसार पुइकी कथं भवखाय् व्वाँगु, व्वाँगुया संकेत व्यू-
गुथें । सः भन भन वःलाना च्वने सिबे—तस्स जुइ
सिबे " घटे जूगु मखु ।

'अले व सः छुक्रियागु ले ?'

—च्वापुका जुइत न्हापां खँनिं ला न्यं ! छन्त कना
च्वनागु हे दु । हानं कनेगु दिनागु नं ला मदुनि ।

'कासा धा, वयां लिपा छु जुल ?'

—वयां लिपा भन चाताचाता वाना थःगु ला थमं
हे चः चः पुया वां वां न्याना, चिच्चा दना हाला हःगु

सः वयाच्वन ! व नं चान्हेया ईले, ग्यानापुगु सः, मनूत
साप ग्यात । सकसिगु मने भय जुल ! भारा भारा
मिन ! अगमं थःगु थाय् तोतल ! अन्नं मनूतयेसं
मालेगु तोतेगु मस्वःनि ! तर व कठोर विरहीं हाःगु सः
द्यूगु मखुनि । म्हं चान्हेसिया निताः स्वताःया ई बी
धुंकल । व विरहीयागु हाःसः ख्वःसलं सकसियां न्हाय्-
पने पायाःयात काः पुयाः गिजे याःथें जुइ धुंकल । वया
च्वंगु सः, वयाच्वन । मनूत फुक हतोत्साह जुया उखे
थुखे मदयेक च्वंवन । अनायास छकलं हे जनद्रोही सा-
म्राज्यवादी, शामन्ति सरकारं कोथला, कोत्यला कंगाल
जुया च्वंपिं जनतां वा कुरुरुरु—कुरुरुरु न्हाया प्राणया
मू भतिचा हे मतःसे अत्याचार, अति अत्याचार जुल
धका देश व्यापी जनता, देशे हे जायक ख्येनेथें ज्वना
वःगु ध्वांचे सूर्यया निभालं खयाः ख्वाले ह्याउँक च्याःथें
अजुगति चायेक गां नापं ह्याउँक च्याक, गाँया दध्वीसं
च्वंगु छें छखाया भयाः ह्वः पत्तिकं ह्वाना ह्वाना
च्याःगु मिज्वाला पिहाँवःगु खन । मि ज्वालां भयंकर
अति भयंकर रूप कया वयाच्वंगु दु । च्याच्यां च्याये
मफया मिया कुँ, कुँया मि जुया वाउँक वाउँक वच्चुक
अनेकानेक तालं रूप कयाच्वन, क्यनाच्वन । फुक मनू-
तयेसं खंसेलि पृथ्वी हे कम्पमान जुइक कोलाहल सः
वयेक हा हा ! हु हु !! हालाः युद्ध स्थले ह्वंवाँ वंपिंथें
प्यंगू दिग्गपालसं व्वाँव्वाँ वयाच्वन । बफुरा मनमाया
दन् दन् छ्वःगु छेंया कःसी च्वना, व्वाँ वया च्वंपिं
मनूतयेत स्वस्वं हाला हल-जित काः वा, जित काः वा ।
तर व मि नाप युद्ध याना बफुरायात सुनां का वनी ?
सकसिनं वया हे जक ख्वाः स्वयाः कोलाहल सः पिक-
या च्वन । बफुरा मनमायां लहाः तुति चाताचाता वाना
ख्वया हाला च्वंगु दु, दु । वयात मि हे हे कयाः हाप्प

हाप्प तपुया च्वंगु दु ! बचे याइपिं सु' मद्दु । स्वःपिसं
 स्वयाच्चन, हाःम्ह हाला हे च्वन, छःगु छेँ छयाच्चन ।
 छ्वेका नइम्ह मिं थःगु हक ज्वना तुं च्वन । मिया
 साम्राज्य थुलिम्यं धइथे क्यनाच्चन । साम्राज्य प्याखं
 थथे च्वं धका मनूतयेसं संकेत लुइकल । तर, थथे याना
 कोथले धइगु सुनानं विचाः मल्लुइकूसे बफुरा मनमायां
 वं काः वइथे, थ्वं काः वइथे, आशा कया सकसिगुं
 रुवाः चाचाहिला स्वस्वं चिल्ले मिल्ले दना रुवयाच्चन ।
 बेहोस, बेहोस जुया थःगु ला थमं चःचपुया छटपटे
 जुया च्वंगु तोतुगु मखुनि । छेँया त्यवात भनू भनू
 छ्वछ्वं ह्यंवाः जुया वलिसे छेँ नं पृथ्वी माँया शरण
 वनेत क्वक्वछुना वन । असाहारा मनमायां निराशं
 हालेगु तोतल । वयाच्चपिं मनूत सकसिनं “ का का
 मनमाया मिं पुइ म्वाःक कुं जक पुयाः सित का” हाला
 छ्वत । गुम्ह गुम्हसिनं बर्खी माःम्ह मिसा जुया अग्नी
 आजु वया काः वःगु सुं हाले मत्य धाल ! अथे मनूत-
 येगु सः न्यना मनमायाया छार्ति अभार कोपं चाहिला
 बिल । चिच्चे जुया लाक्व थाक्व बोबिया हल । आः
 वयात बचे याः वा ! का वा !! धायेत तक नं सासः
 थहाँ मवल । खालि छार्ति दादां कःसि पःखा नाप
 छ्योँ ल्वाकु ल्वाकुं रुवयाच्चन । —द्वारिका, अजागु

बखते जि नापं तामाशा स्वया, ल्याय्म्ह पनया ज्या
 ल्यलेगु मती हे मवःका छु याये ।

‘जू, न्ह्याम्हसितं अयू जू ।’

—वं बेले बेले अग्नी आजु, अग्नी आजु, क्षमा
 या—क्षमा या धका हालाच्चन । तर वयात क्षेमा
 यायेगु सत्ता छ्वेका नयेगु जकं स्वत । बफुरा मिसा
 कःसी पःखा ज्वनाच्चन । मनूतयेसं क्षमा बीगु पलसा
 ‘बर्खीं जुया पू जुया च्वनें याकनं सास्ती नये म्वाःक
 यज्ञे ह्व्वाना बैकुण्ठे हुं’ धइथे अर्ति बिया च्वंगु ताल !

‘अले ?’

—मन्त सिधल ।

—त्यवा मदुगु छेँ गवेत च्वनी ? याकनं हे दुना
 वन । छेँया नापं समाजं च्वापुथे तुयूगु तिकातम्ह
 मनमाया नं कुतुं वल । यज्ञे कपू दुइथे छ्वया वन ।

—जब मनमाया भस्म जुसेलि मनूतयेसं सभायागु
 आयोजना यात । सभां मनमायायागु नामं छगः योगः
 दयेका मनमाइश्वरी धका स्वना चाकःछिं छायेपाः पुक्क
 दयेकेगु ग्वःसा ग्वल ।

“छिः ! थुजागु नं म्हगसे कयं वःगु ला ?”

—छं मथुल, छं मथुल, थव ला छगू रुढिवादी
 दर्शन धका खः ।

भगवान बुद्ध प्रति

हिंसा उन्मत्त धरणी, नित्य निठुर द्रन्द

घोर कुटिल जगत-पन्थ, लोक जटिल बन्धन ।

नूतन छंगु जन्म हेतु, कातर फुक प्राणी

या त्राण हे महाप्राण, त्वंकि अमृतवाणी ।

विकसित या प्रेम-पद्म, चिर मधु-निष्पन्द ।

शान्त हे, मुक्त हे, अनन्त-पुण्य !

करुणाधन, धरणीतल या कलंक-शून्य ।

—स्वीन्द्रनाथ ठाकुर

साहित्य, संगीत, कला, संस्कृति—साधन तथा नीति शास्त्र अथवा विश्वे दक्क प्रदार्थत मचाया भरोसाय् स्थिर जुया च्वंगु दु। छायाधाःसा मचा हे विद्वान, साहित्यिक, संगीतकार, कलाकार तथा संस्कृति साधनाया सुरक्षक खः। गुगु ज्या जुइ, फुक मचाया पाखे, छु छु आवश्यक जुया वइ मचाया जन्म निसे जुया वइ। कारण आवश्यकता आविर्भावया पुसा खः, अले मचात मनूया माँवा। मचाया जय-कल्याण जुया वनीगु संसारया जय कल्याण भाःपी माः। छायाधाःसा शेक्सपियर, वाय्कन, लिओनाडो, नेहरू, चारु, हार्वे, न्यूटन आदि थुजापि नां दपि साहित्यिक, संगीतज्ञ, कलाकार, राजनीतिज्ञ तथा वैज्ञानिकपि पिहां वल मचा जीवन निसे। उकिं थौया मचा भविष्यया कर्णधार, गुम्हसित बोलंकेगु फुक माँ-बौ परिवारया महान धर्म व कर्म खः। मचा भिन, सल सिल धाःसा उकिया परिणामं वयागु जीवन क्षेत्रे जक प्रभाव तइ मखु, परन्तु विश्व क्षेत्रे तर्क तः वनी। छम्ह आक्सफोर्डयाम्ह वैज्ञानिकं लुइकूगु वासः 'पेन्सिलिन' विश्व व्यापक जनगणयागु लव्य निवारण, जीवन रक्षा साधन, सार्वजनिक तत्वया रूपे काल-बिल जुयाच्वन। गुकिया आविष्कारक मचां निसे अन्यागु दिव्य मस्तिष्क ज्वना बूम्ह खः।

मचाया शील स्वभाव लह वना यंकेगु हे माँ-बौया थः कर्म अपो भिकेगु जुइ। गुम्ह माँ-अबु थः मचाखाचातयेगु चरित्र सुधारे याना यंकेगु स्वइ मखु, उम्ह माँ—अबु अधर्मी धायेमाः। नापं थःगु कर्म थमं मभिकूम्ह धाये ज्यू। हानं अथे हे उम्ह मचायात अधर्मी धायेमाः, गुम्हसिनं थः माँ अबु प्रति उलंघन दृष्टिपात याइ। मचात उजागु उजागु स्वभाव नापं बुलेत स्वइपि

जुगुलिं अपि थः थः शील स्वभाव तथा आचार-विचारं पाय्छिपिं नाप जक बुली। अर्थात् मचा मचात नापं, ल्याय्म्ह ल्याय्म्हपिं नापं अथे हे बुढा बुढात नापं बुला च्वनी। छायाधाःसा मनूयात छुं भतिचा अंशे आनन्द अबले हे अनुभव जुइ, गबले कि वयात थुजापि सुं प्राणीपिं नापं बुलेगु अवसर प्राप्त जुइ। सामाजिक प्राणीयात समाज नापं प्रेम दु, समाजया प्रेम लतिकाया लहराय् वयागु आनन्दी सामग्रित दु, न कि वयात निर्जन गुँया दथुइ भयभीत जुइका कूक वा कलरव न्यने दयेवं आनन्द अनुभव जुइ। छायाधाःसा मनुखं दके न्हापां निर्भय पूर्वक जीवन हनेत स्वइ, भय व त्रासं तापागु सतहे जक वयागु सुख विकासया साधन दु। भयभीत निर्जन गुँया दथुइ मनु विकास जुये फइ मखु। वयात सामाजिक बन्धन हे माः, गन तक कि आवश्यकता आविर्भावया पुसा जुयां च्वनी।

उकिं मचातयेत भय व त्रासं खयेका तये मज्यू। स्वच्छन्द रूपं नका-तीका च्वंका ज्ञानगुणया खँ स्यना यंकेमाः। मचा कुम्हाःया लहाते च्वंगु घःचा बराबर खः। कुम्हालं चाया माःगु भांडा छी फु। वयागु ज्यां मनूतयेत आपाः खँ व्यक्त याना च्वंगु दु। अथे हे मचायात माँ-अबु विविध नीतिशास्त्रया खुसि छिके फु। छायाधाःसा माँ-अबु जीवने सर्व प्रथमगु विद्यालयया सर्वश्रेष्ठ गुरुजु खः। वयागु शिक्षा दीक्षानुकूल मचाया बुद्धि विकास जुइ। मचाखाचा माँ-बौपिनि लिपा अमिगु ऐश्वर्य, श्रीवृद्धि जुइगु उत्सुकता प्रकट यासे हर्षित जुइ। प्रेम याइ। छम्ह मचाया सराहनीय ज्यां परिवार, कूल, त्वाः, देशं देखि, राज्यया स्मेत प्रतिभा, कीर्ति वृद्धि जुइगुलिं मचा प्रति सकसिनं सम प्रेम दृष्टिपात यायेमाः।

पीक्य मते रे पीक्य मते
देव ! जितः छं पीक्य मते ॥

चिरंजीवि मखु जिगु जीवन प्रिय !
अमर छथें मखु जिगु तन नश्वर
अनित्य स्वःसां नित्य थ्व जीवन—
देवाय् अश्रु-चिकं तनासां
गगने शत शत नगुथें च्याय्त
समय जिके गन ? प्रिय ! लंक्य मते

लंक्य मते रे लंक्य मते
देव ! जितः छं पीक्य मते ॥

जिगु दृग-कोषे उर जल दतले
जीवन देवाय् तत्तु तना नं
च्याना च्वन्य प्रिय ! मार्ग पिया थन
धका च्वनां तर कायर जीवन-
दीपक पिलि पिलि, उग्र प्रमंजन
छकलं ख्यँका प्रिय ! तंक्य मते

तंक्य मते रे तंक्य मते
देव ! जितः छं पीक्य मते

रजनीं रवि नित प्युथें प्रतिक्षण
मफुत छंत जि पी नं प्रतिदिन
सजल नयन-तट युग युग वन नं
ख्वबिलु सितारा इति इति न्हिल नं
किन्तु जितः छं छाँया तक नं
क्यं वःगु मखुनि प्रिय ! ख्वेक्य मते

ख्वेक्य मते रे ख्वेक्य मते
देव ! जितः छं पीक्य मते ॥

अबोध मनया सरल प्रणय जिगु
छंगु हृदय प्रिय ! ल्वहँ थें ज्यागु
मखंगु मखु छं जिगु थ्व प्रतीक्षा
निरदय नुगले गन दै भिक्षा ?
अः स्वः भंजक तिरस्कार ला ?
आशा काय्का प्रिय ! ह्येक्य मते

ह्येक्य मते रे ह्येक्य मते
देव ! जितः छं पीक्य मते ॥

वे मखुसा प्रिय ! धाः, छलनामय !
पीखुनु मखु जि आश कया प्रिय,
निर्भर गंक्य नभे नगु तंक्य
मत जिगु थुगु थौं वरु संक सिके
पी जि प्रिय ! अन भवपार अले
आकुल नुगलं सो, पीक्य मते

पीक्य मते रे पीक्य मते
देव ! जितः छं पीक्य मते ॥

थथे जिं न्यना-छगू समये भगवान बुद्ध न्यासः
भिक्षु संघपि नाप राजगृह व नालंदाया दथु-
यागु तहाकःगु लें विज्याना च्वन ।

सुप्रिय परिव्राजक नं थः शिष्य ब्रह्मदत्त माणवक
नापं उगु हे लें वनाच्वन । अबले सुप्रियं अने अनेगु छांतं
बुद्ध, धर्म व संघया निन्दा यानाच्वन । तर सुप्रियया शिष्य
ब्रह्मदत्त माणवकं अने अनेगु छांतं बुद्ध, धर्म व संघया
प्रशंसा यानाच्वन । थुगु छांतं इपिं आचार्य व शिष्य
निम्हं परस्पर अत्यन्त विरुद्ध पक्षया प्रतिपादन यायां
भगवान व भिक्षु संघया ल्यू ल्यू वनाच्वन ।

अले भगवान भिक्षु-संघ नाप चच्छिया लागी
अम्बलट्टिका (धयागु क्यव) या राजकीय दरवारे
बाय् च्वना विज्यात ।

सुप्रिय नं थः शिष्य ब्रह्मदत्त नापं (व हे) दरवारे
बाय् च्वन । अन नं सुप्रियं अने-अनेगु छांतं बुद्ध,
धर्म व संघया निन्दा यानाच्वन, तर ब्रह्मदत्तं प्रशंसा ।
थुगु छांतं इपिं आचार्य व शिष्य निम्हसिनं परस्पर
विरोधी पक्षया प्रतिपादन यानाच्वन ।

चा कटे जुइवं घःतुइगु इले दना बैठके मुना फेतुना
च्वंपिं आपालं भिक्षुपिनि विचे थथे खँ जुल—‘आवुस,
थ्व धाथे’ हे आश्चर्य व अद्भुत खः ; सर्वज्ञ, सर्वद्रष्टा,
अर्हत् एवं सम्यक् सम्बुद्ध भगवानं (सकल) जीवपिनि
(मनया) अने अनेगु अभिप्राय बांलाक हे गथे खः अथे
सीका विज्याइ । थन हे सुप्रियं अने-अनेगु छांतं बुद्ध, धर्म
व संघया निन्दा याना च्वं च्वन, अले वया शिष्य ब्रह्म-
दत्तं प्रशंसा याना च्वं च्वन ।

अले भगवानं इपिं भिक्षुपिनि खँ लहाना च्वंगु
सीका बैठके विज्यात । हानं लाया तःगु आसने फेतुना
विज्यात ।

फेतुना विज्याना भगवानं भिक्षुपिन्त सःता
विज्यात—‘भिक्षुपिं ! नकतिनि छु खँ लहाना च्वनागु ?
छु खँ व्वाना च्वनागु ?’

थुलि धया विज्यायेवं इपिं भिक्षुपिसं भगवानयात
थथे घाल—‘भन्ते ! चा कटे जुया घःतुइले दना बैठके
मुना फेतुना च्वनापिनि जिमि थथे खँ जुल—‘आवुस !
थ्व धाथे’ हे आश्चर्य तथा अद्भुत खः कि सर्वज्ञ, सर्व-
द्रष्टा, अर्हत्, सम्यक् सम्बुद्ध भगवान (सकल) जीव-
पिनि (मनया) अने-अनेगु अभिप्राय बांलाक हे गथे
खः अथे सीका विज्याइ । थन हे सुप्रियं...निन्दा
यानाच्वन हानं ब्रह्मदत्तं प्रशंसा । थुगु छांतं थुपिं ल्यू
ल्यू वया च्वं च्वन । भन्ते ! जिमि थ्व हे खँ लहाना
च्वना बले भगवान विज्यात ।’

‘भिक्षुपिं ! यदि सुनानं जिगु निन्दा याःसां, धर्मया
निन्दा याःसां, वथे’ हे संघया निन्दा याःसां छिमिसं
वया उपरे वैर, असंतोष व मने तँ तये मज्यू ।’

‘भिक्षुपिं ! यदि सुनानं जिगु, धर्मया वा संघया
निन्दा याःसां छिपिं तँ चाये मज्यू, खिन्न जुइ मज्यू ।
तँ चाल वा खिन्न जुल धाःसा थुकिं छिमिगु हे हानि
जुइ ।

‘भिक्षुपिं ! यदि सुनानं जिगु, धर्मया वा संघया
निन्दा याःसा छिपिं छकोलं तँ चायेगु हानं खिन्न जुइगु
ला ? इमिसं धागुली छु खँ खःगु खः हानं छु मखुगु खः,
थुकिया जांच नं मयायेगु ला ?

‘भन्ते ! थथे मखु ।’

‘भिक्षुपिं ! यदि सुनानं...निन्दा याःसा छिमिसं
खः मखु खँया बांलाक पता लगे यायेमाः—थ्व ठीक
मजू ला ? थ्व असत्य खःला ? थ्व खँ भीगु दुने मद्दुगु
खःला ? थ्व खँ भीगु दुने एकदम हे मद्दु ला ?

‘भिक्षुपि ! हानं सुनानं जिगु, धर्मया वा संघया प्रशंसा याःसा छिपि आनन्दित, प्रसन्न वथे हे हर्षोत्फुल्ल जुइ मज्जू ।...यदि छिपि आनन्दित, प्रसन्न वथे हे हर्षोत्फुल्ल जुल धाःसा उकिं छिमिगु हे हानि जुइ ।

‘भिक्षुपि ! यदि सुनानं...प्रशंसा याःसा छिमिसं खः मखु खँया बांलाक पता लगे यायेमा :—थ्व खँ ठीक जू ला, थ्व खँ सत्यगु खः ला, थ्व खँ छिमिगु दुने धात्थे हे दु ला ?

१—बुद्धया साधारण खँ

[प्रारम्भिक शील—१]

‘भिक्षुपि ! थ्व शील ला साव हे चिकीचाधंगु हानं गौणगु खः, गुगुया लागी पृथग्जनपिसं जिगु प्रशंसा यानाच्चन । भिक्षुपि ! व चिकीचाधंगु हानं गौणगु शील छु खः, गुकिया कारणं पृथग्जनपिसं जिगु प्रशंसा याना च्वन ?—(थुपि खः)—श्रमण गौतम जीव हिंसा तोता हिंसां विरत जुया विज्याना च्वन । वसपोलं दण्ड तथा शस्त्र त्याग याना लज्जा दुम्ह, दयालु तथा सकल जीव-या हित माला विज्याम्ह खः ।

‘भिक्षुपि ! अथवा पृथग्जनपिसं जिगु प्रशंसा थुगु छांतं याना च्वनी—श्रमण गौतम अदत्तादान (खुइगु) तोता थुकिं विरत जुया विज्याना च्वन । वसपोलं सुनानं व्यूगु वस्तुया हे जक स्वीकार याना विज्याना च्वन; सुनानं व्यूगु वस्तुखे हे जक अभिलाषा याना विज्याः, हानं थुकथं भिगु मतिम्ह जुया विहारयाना विज्याना च्वन ।

‘भिक्षुपि ! अथवा पृथग्जनपिसं जिगु प्रशंसा थुगु छांतं याना च्वनी—व्यभिचारयात तोता श्रमण गौतम तुच्छ स्त्री-संभोगं बांलाक हे विरत जुयाच्चन ।

‘भिक्षुपि ! अथवा पृथग्जनपिसं जिगु प्रशंसा थुगु छांतं याना च्वनी—मिथ्या-भाषणयात तोता श्रमण गौतम मिथ्या भाषणं सदां विरतम्ह जुयाच्चनी । व

सत्यवादी, सत्यव्रत, दृढवक्ता, विश्वास पात्र हानं गथे धाइम्ह खः अथे हे याइम्ह खः ।

‘भिक्षुपि ! अथवा पृथग्जनपिसं जिगु प्रशंसा थुगु छांतं यानाच्चनी, श्रमण गौतम चुगुलि खँ ल्हायेगुलि विरत जुयाच्चन । (मेपिन्त) फायेगु निति थुखेया खँ उखे कं वनेगु मयाः, न उखेयागु खँ थुखे कं विज्यायेगु याः । बरु भं बाया च्वंपिन्त मिले याना विज्याइम्ह, मिलेजुया च्वंपिनिगु प्रेम भं अपो दृढ याना विज्याइम्ह एकाग्र-प्रिय, एकता-रत, एकताय लये ताइम्ह हानं एकता स्थापित यायेत धया विज्याइम्ह खः ।

‘भिक्षुपि ! अथवा पृथग्जनपिसं जिगु प्रशंसा थुगु छांतं याना च्वनी, छाक खँ ल्हायेगु तोता श्रमण गौतम कठोर भाषणं विरत जुयाच्चन । व निर्दोष, मधुर, प्रेमपूर्ण, ल्वःगु, शिष्ट व आपाःसिया यइगु खँ ल्हाइम्ह खः ।

‘भिक्षुपि ! अथवा पृथग्जनपिसं जिगु प्रशंसा थुगु छांतं यानाच्चनी, म्वाः मदुगु खँ सयेका च्वनेगु तोता श्रमण गौतम म्वाः मदुगु खँ सयेका च्वनेगुलि विरत जुयाच्चन । व समयोचित खँ ल्हाइम्ह, गथे खः अथे खँ ल्हाइम्ह, माःछि जक खँ ल्हाइम्ह, धर्म व विनययागु खँ ल्हाइम्ह हानं सारयुक्त खँ ल्हाइम्ह खः ।

‘भिक्षुपि ! अथवा पृथग्जनपिसं जिगु प्रशंसा थुगु छांतं यानाच्चनी, श्रमण गौतम गुगुं पुसा व सुं प्राणीयात नाश यायेगुलि विरत जुया च्वम्ह खः, एकाहारी खः । हानं असमये नयेगु, नृत्य, गीत, वाद्य व अश्लील हाव-भावया दर्शनं विरत जुयाच्चन । माला, गन्ध, विलेपन, उटालपन, थःत थमं सजे धजे यायेगुलि श्रमण गौतम विरत जुयाच्चन । श्रमण गौतम तःजागु हानं ठाट-बाटयागु लासाय घना विमज्याः । मबूगु अन्न...मांस ग्रहणं विरत जुयाच्चन । मिसा व कुमारी...दास व दासी ग्रहणं विरत जुयाच्चन । च्वले वा दुगु...खिचा,....फा,....सल, किसि, सा, खच्चर

ग्रहणं विरत जुयाच्चन । बुँ व माल सामान ग्रहणं
विरत जुयाच्चन । दूतया ज्या व न्यायेगु-मीगु ज्यां
विरत जुयाच्चन । तालजु, धके जाल माल यायेगुलि
विरत जुयाच्चन । दलाली ज्या, ठग ज्या, नकलि लुँ
दयेकेगु ज्या, बेकोगु ज्यां लहाः तुति ध्यनेगु, स्यायेगु,
चीगु, लूट-पीट यायेगु व डाका मारे यायेगु ज्यां विरत
जुयाच्चन ।

‘भिक्षुपि ! पृथग्जनपिसं तथागतयागु प्रशंसा थुगु
छाँतं याइ ।’

[मध्यमशील-२]

‘भिक्षुपि ! अथवा पृथग्जनपिसं जिगु प्रशंसा थुगु
छाँतं याइ—गुगु रूपं आपालं श्रमण व ब्राह्मणपिसं
(गृहस्थपिसं) श्रद्धा पूर्वकं व्यूगु भोजन याना (हां बुया
वइगु) मूल बीज, (गौचां बुया वइगु) स्कन्ध बीज,
फल बीज आदि फुक बीज व न्याम्हं प्राणीयात नाश
याना जुइगु खः, उगु रूपं श्रमणगौतमं बीज व प्राणीया
नाश याना मजू ।

‘भिक्षुपि ! अथवा...श्रमण व ब्राह्मणपि नयेगु,
त्वनेगु, पुनेगु, गयूगु (वाहक), घनेगु, नस्वाःगु थ्वथे
हे जागु मेमेगु चीज मुंकेगुली व प्वःचीगुली व्वाँय्
जुइथे श्रमण गौतम मुंकेगु व प्वःचीगुली व्वाँय् मजू ।

‘भिक्षुपि ! अथवा...श्रमण व ब्राह्मणपिथे...नृत्य
जुइगु, मे हालीगु, बाजं थाइगु, नाटक-लीला जुइगु,
लापा थाइगु, घले तवल थाइगु, गीत-मण्डल; नैया
गोली म्हितीगु, पँयागु म्हितीगु; किसी, सल, द्रहँ,
दुगुचा, फैं, खा, हँय् ल्वाकीगु; कथि ल्वाकीगु, मुर्कि
दाया ल्वाइगु, कुशती ल्वाइगु, दाया-दिया म्हितीगु;
सेना, युद्धया चाल आदि अनेक थुजागु अनुचितगु
स्वयेगुली व्वाँय् जुइथे श्रमण गौतम अनुचित स्वयेगुली
व्वाँय् मजू ।

‘भिक्षुपि ! अथवा...श्रमण व ब्राह्मणपिथे...
अष्टपद, दशपद, आकाश, परिहारपथ, सन्निक,

खलिक, घटिक, शलाक-हस्त, अक्ष, पंमचिर, वंकक,
मोक्खचिक, चिलिगुलिक, पत्ताल्हक, रथ व्वाकेगु,
तीर चले यायेगु बाजि व जू-जाः म्हितेगुली व्वाँय्
जुइथे श्रमण गौतम...व्वाँय् मजू ।

‘भिक्षुपि ! अथवा...श्रमण व ब्राह्मणपिथे’.....
तहाकःगु लासाय्; खाताय्; तताहाकःगु सँ दुगु आसने,
बुत्ता दुगु आसने, तुयूगु कम्बले, स्वाँबुत्ता दुगु लासाय्,
दोलाई, गदि, सिंह-धुँ आदि चित्र दुगु लासाय्, झलर
दुगु लासाय्, रफु भरे याना तःगु लासाय्, तहाकगु
दरी, सल-किसिथे दयेका तःगु लासाय्, कदलि-
मृगयागु छ्यंगुया दयेका तःगु लासाय्, च्वाम्बः सायागु
लासाय्, निखे फुंग दुगु लासाय् इत्यादि च्चे च्वंगु,
ठाट-बाटयागु लासाय् द्यनीथे श्रमण गौतम...मद्यं ।

‘भिक्षुपि ! अथवा...श्रमण व ब्राह्मणपिथे’...तू,
हामो चिकनं बुइकेगु, म्ह उसिरसि याकेगु, मेपिनि
ल्हातं मोल्हुइगु, म्हतीकेगु, न्हाय्कं स्वयेगु, अजः तयेगु,
मालां क्व खायेगु, लेप इलेगु, पाउडर आदि बुइगु,
ल्हाते तिसां तीगु, आंगसे तिसा चीगु, तुतामं चुइगु,
तलवार ज्वनेगु, कुसां कुइगु, बांवांलागु लाकां न्यायेगु,
तुपुलि पुइगु, मणि च्चामो आदि झालर दुगु यच्चुगु
तुयूगु कापः आदि थः थमं बांलाकेगुली व्वाँय् जुइथे
श्रमण गौतम...व्वाँय् मजू ।

‘भिक्षुपि ! अथवा...श्रमण व ब्राह्मणपि...राज-
कथा, खुँ, महामन्त्री, सेना, भय, युद्ध, अन्न, पान,
वस्त्रः आसन, माला, गन्ध, जाति, रथ, ग्राम, निगम,
नगर, जनपद, मिसा, सूर, विशिखा, पनहाट व भूत
प्रेत सम्बन्धित बाखने, संसारया विभिन्न घटनाय्,
सामुद्रिक घटनाय्, अथे हे उखे थुखेयागु न्यना खँ
ल्हायेगु आदि व्यर्थ खेँ व्वाँय् जुइथे श्रमण गौतम...
व्वाँय् मजू ।

‘भिक्षुपि ! अथवा...श्रमण व ब्राह्मणपि...छं
थ्व मतयात मस्यू, जि स्यू; छं थ्व छु सी ? छं उक्रियात

बांलाक मथू, जिं थ्व बांलाक थू; जिं धर्मं ल्वेक धयाच्चवना, छं धर्मं मल्वेक धाल; गुगु न्हापां धायेमाःगु खः, व लिपा धाल; गुगु लिपा धाये माःगु खः, व न्हापां धाल; खँ त्वाः दल, छं दोषारोपण यात, छंत ज्वना यंके माल, थ्व आपत्ति बचे जुइत कुतःया; यदि फुसा लिसः व्यु इत्यादि ल्वापु ख्यापुया लें व्वांय जुइथें श्रमण गौतम....व्वांय मजू ।

‘भिक्षुपिं ! अथवा....श्रमण व ब्राह्मणपिं...जुजु, महामंत्री, क्षत्रिय, ब्राह्मण, गृहस्थ, कुमार, कुमारीपिनिगु अन हुं, थन वा, थ्व हति, थ्व थनं यंकि इत्यादि ज्याय दूत जुया व्वांय जुयाच्चनीथेः श्रमण गौतम..... व्वांय मजू ।

‘भिक्षुपिं ! अथवा....श्रमण व ब्राह्मणपिं....कपटा-चार, ह्येकसा द्यो जुइगु, अपो खँ लहायेगु, ज्योतिष ज्या यायेगु, जादू-मंत्र यायेगु, लाभं लाभ जक माले-गुली जुइथेः श्रमण गौतम...मजू ।

[महाशील—३]

‘भिक्षुपिं ! गुगु रूपं आपालं श्रमण व ब्राह्मणपिसं श्रद्धापूर्वक व्यूगु भोजन याना अंग विद्या (मलखं आदि कयाः दुर्घटना जुइगु खँ कनेगु) उत्पादविद्या, स्वप्न विद्या, लक्षणविद्या, (छुं चाना तःगु वस्त्र स्वयाः अमंगलया व्याख्या यायेगु) भूषिक विषविद्या, अग्नि-होम, (तहा-दुइगु) दर्वाविद्या, (अन्नया ख्वाला आदि दुइगु) तुष-होमविद्या, कण-होम, जाकि-होम, ध्यो-होम, चिकं-होम, (म्हुतुइ तू, ध्यो आदि तयाः सुलपाया सत्ता म्हुतुं लह्वयाः यज्ञे दुइगु) मुख-होम, रक्त-होम, वस्तुविद्या, क्षेत्रविद्या, शिवविद्या, भूतविद्या, भूरिविद्या, सर्प, विष, विच्छे न्याइ बले पुया बीगु विद्या, भूषिक-विद्या, पक्षीविद्या, (युद्धे मन्त्र जापं शरीरे वाणं मथी-केगु) शरपरित्राण विद्या व मृगचक्र आदि हीनगु लजगाः याना निन्दित जीवन हना जुइ, उगु प्रकारं

श्रमण गौतम हीनगु लजगाः याना निन्दित जीवन हना मजू ।

‘भिक्षुपिं ! अथवा....श्रमण ब्राह्मणपिसं..... मणिलक्षण, वस्त्र, दण्ड, तलवार, वाण, धनुष, आयुद्ध, मिसा, मिजं, कुमार, कुमारी, दास, दासी, सल, मे, द्रहं, सा, दुगुचा, फै, खा, (लखे लालकया जुइपिं) वत्तक, (मायबिलिचाथे जापिं) गोह, कर्णिका, काबले व मृगतये लक्षण धायेगु हीनगु निन्दित जीवन हना जुइथें श्रमण गौतम....हना मजू ।

‘भिक्षुपिं ! अथवा...श्रमण व ब्राह्मणपिसं...जुजु पिने पिहां वनी कि वनी मखु, थनयाम्ह जुजु पिने पिहां वनी, पिनेयाम्ह थन वइ; थनयाम्ह जुजु त्याइ, हानं पिनेयाम्ह जुजु बुइ; थनयाम्ह जुजु त्याइ, थ्व त्याइ व बुइ...धायेगु हीनगु लजगालं निन्दित जीवन हना जुइथेः श्रमण गौतम....हना मजू ।

‘भिक्षुपिं ! अथवा....श्रमण व ब्राह्मणपिसं....चन्द्र-ग्रहण, सूर्य-ग्रहण, नक्षत्र-ग्रहण जुइ, चन्द्र व सूर्य थःथःगु लें हे च्वं च्वनी; चन्द्र व सूर्य थःगु लें तोता मेगु लें वनी, नक्षत्र थःगु हे लें च्वं च्वनी; लं चिला वनी, उल्कापात जुइ, दिशादाह जुइ, भूकम्प जुइ, सुपांय मदयेक नँन्याइ; चन्द्र, सूर्य, नक्षत्र लुइ, विना वनी, व सदोष जुइ वा शुद्ध जुइ, चन्द्र-ग्रहणया थ्व फल जुइ, चन्द्र, सूर्य व नक्षत्र लुया वइगु, विना वनीगु सदोष वा निर्दोष जुइगुलिं थ्व फल बी धयागु हीन लजगालं निन्दित जीवन हना जुइथें श्रमण गौतम....हना मजू ।

‘भिक्षुपिं ! अथवा....श्रमण व ब्राह्मणपिसं...बांलाक वा वइ; बांलाक वा वइ मखु, व्यसार दनी, थिके जुइ, कुशल जुइ, ग्यानपुसे च्वनी, रोग जुइ, आरोग्य जुइ, धायेगु व हस्तरेखा विद्या, गणना, कविता पाःथ्यायेगु इत्यादि हीन लजगालं निन्दित जीवन हना जुइथें श्रमण गौतम...हना मजू ।

‘भिक्षुपिं ! अथवा...श्रमण व ब्राह्मणपिसं...बी

न्यायेकेगु, विवाह यायेगु, विवाहया निति उचित,
 अनुचित नक्षत्र कनेगु, पाचुकेगु निति लवःगु नक्षत्र
 कनेगु, त्याय् बिया तःगु दां उठे यायेत लवःगु नक्षत्र
 कनेगु, त्याय् बीत लवःगु नक्षत्र धायेगु, सजे-धजे
 यायेगु, नष्ट यायेगु, गर्भपुष्टि यायेगु, मंत्र बलं म्ये
 च्चका चिना बीगु, मनचा चिना बीगु, मेपिनिगु लहाः
 फाटा पुइका बीगु, मेपिनिगु न्हाय्पँ ख्वाय् याना बीगु,
 न्हाय्कने द्यो सःता न्यनेगु (न्हाय्कं क्यना बीगु)
 कुमारीपिनि व देवहारीपिनि म्हे द्यो सालाः (दुबिकाः)
 प्रश्न यायेगु, सूर्य-पूजा, महाब्रह्म पूजा, मंत्रया बलं मि
 पिकायेगु इत्यादि हीनगु लजगालं निन्दित जीवन हना
 जुइथे श्रमण गौतम....मजू ।

‘भिक्षुपिं ! अथवा....श्रमण व ब्राह्मणपिसं.....

खुशामद यायेगु, खुशामद पुरे यायेगु, मंत्रया अभ्यास
 यायेगु, मंत्रया बलं मिजँपित नपुंसक याना बीगु हानं
 नपुंसक पित्त मिजँ याना बीगु, इन्द्रजाल, बलि-कर्म,
 मंत्र व्वना नसला कायेगु, मोलहुइगु, अग्निहोम, वासः
 नका बांत याकेगु, म्भारा जुइका बीगु, न्हाय्पने;
 मिखाय् तयेत चिकं दयेकेगु, न्हासे चिकं थना हाड्डिका
 वेकेगु, अजः दयेकेगु, चकू-चिकुतिं वासः यायेगु,
 वैद्य-कर्म आदि हीन लजगाः याना जीवन हना जुइथे
 श्रमण गौतम....मजू ।

‘भिक्षुपिं ! थ्व शील ला तस्सकं चिकीचाधंगु हानं
 गौणगु खः, गुगु कारणं छुं मस्यूपिं पृथग्जनपिसं जिगु
 प्रशंसा यानाच्चन ।

[क्रमशः]

आश्वासन

मन्ह्यो मन्ह्यो दुखया पो घाना
 छाय् हाय्क्यथे निधाः ख्वबि हाय्का
 हृदय बली ख्वबि बिलिबिलि जाय्का
 सितिकं गुलि बँय् बाः बाः खंका
 निर्दय जगते ख्वयां छु याय् ?

खोगु खना थन इतिइति न्हिलिगु
 करपिनि खोगु सले सुख ताइगु
 ‘गय् च्वं’ धाधां लाय् लाय् व्वीगु
 मानवताया मूल्य मथूगु
 निर्दय जगते ख्वयां छु याय् ?

वरु धो ख्वेवं खिचात ख्वै हः
 जात भिन्न सां नुगः छमूथे
 तर भी ख्वःया मूल्य मथू थाय्
 मानव खःसां जड़ मन पिथाय्
 निर्दय जगते ख्वयां छु याय् ?

—श्री फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य

व सिमा ख्वेवं वरु भंगःत
 सहानुभूति तया गुलि वैत
 हेकइ खंला बिया भरोसा
 मानव धाःपिं छख्यर वांछ्वया
 निर्दय जगते ख्वयां छु याय् ?

नय् मखना पर सि हे थ सीसां
 पुन्य मखना थजु थुरु थुरु खाःसां
 रोगं जीर्ण व शीर्णगु खंसां
 मनाः नुगः थन मानव खःसां
 निर्दय जगते ख्वयां छु याय् ?

मानव खः तर दानव हृदय
 मेपि सीसां थःपिनि जक जय
 याय् स्वैपिथाय् ख्वे मत्य मानव
 वाक्कु छिना बरु सह या पीर
 निर्दय जगते ख्वयां छु याय् ?

शान्ति व कलाकार

—'श्रमण'

शान्ति मिखा फुति हे मयासे स्वल, स्वया हे च्वन ।
व नं मुसुहुं न्हिला हल । व पाखे हे स्वयाच्वन ।
छाति बुलुं बुलुं सासः ल्हाथे सना हल । शान्ति अन
च्वने मफुत । व्वां वन ।

आनन्दया मन छगू पल हे गनं वने मलाः । व ज्याय्
हे लीन जुयाच्वन । शान्ति गवेत तक वयात स्वये
धुंका व खवया ख्वाः याना च्वंम्ह, थःगु मूक अन्तर-
पीडा ख्वालं व्यक्त याना च्वंम्ह वियोगी मिसाया ख्वाः
स्वल । अले तीसकं सःतल—'कलाकार !' हानं पलख
सुं क च्वना सःतल—'आनन्दजु !'

आनन्दं लिफः स्वल—शान्ति ! आनन्दया ख्वाः
ख्युंल । व स्वस्वं शान्ति धाल—'क्षमा व्यु, थव पाषाण
प्रतिमाय्—मखु, मखु—छिगु कलाय् गुलि न्वं वायेगु
शक्ति दत, थःगु अन्तरपीडा मेपिनि अन्तर हृदयं
सहानुभूति ख्वाउं क, नाइक थीके बीगु समर्थ दत व हे
दर्शन यायेत वया !'

आनन्दं छुं मधाः ।

व प्रतिमा—गुकी प्राण हे दु धाःसां ज्यू, न्वं
वाइथे वाइथे च्वंम्ह, अफ् छगू छगूसूक्ष्म भावना तकं
रेखां क्यना च्वंम्ह छम्ह वियोगी मिसायागु खः ।
प्रतिमा चिकिचा पाःगु तिकाभयाःया जःपाखे दु । व
छकू ख्यूसे च्वंगु छयलिचा खः । अन न्हापां पिनें
वःपिसं ला छुं स्थूल रूपं सिवे खंके हे मफु । बुलुं
बुलुं लः यचुया वनेव क्वे च्वंगु खने दइथे अन नं च्व-
च्वं हे तिनि व उखे कुने च्वंगु भुतू नापं थल-बल, थुखे
कुने च्वंगु लासा नापं वसः खंके फइ । थन आनन्द
च्वंगु खुलां मयात, न्हेला मफूनि । शान्तिया व्वां गरीब
कलाकार आनन्दयात थव कोठा छकू अथे बिया तःगु
खः । चिभाः आदि दयेकेगु स्वया मूर्ति दयेकेगु
ज्या आनन्दयात अपो वः । फुरसते फुरसते वया थः

योगु मूर्ति नं दयेका च्वनी । व गरीब खः । तर थव
विश्वे इमि खलः धनी जूगु इतिहासं न्यंकूगु हे नं
गबले दु ? यदि कलाकारपिनिगु थन विश्वे छुं विशेष
न्यने दुसा इमिगु ल्हाः फवः पाला व्यु बलेसिगु सः उलि
न्यने दु । व नं न्हेपनं ताइ मखु, अन्तरहृदयं ताइ ।

'कलाकार ! छं थव निर्जीव पाषाणे छाया थःगु
प्राण बीगु ? अचेतन मूर्तिया थपाय् सकं प्रेम, सचेतन-
या उपेक्षा छाया ?—शान्ति छकलं छगू हे सासलं धया
यंकल । वयागु सले विनम्रता दुसां, गम्भीरता महु,
अभया भाव माक्व दु ।

'कलाकार सजीव-निर्जीव नितायां प्रेमी खः, उपासक
खः । निगुली नं वयागु कला दु, गुगु वया प्राण खः ।
सौंदर्य दु, गुगु वया मिखा खः । भावना दु, गुगु
वया मन खः, इच्छा-शक्ति खः ।'—आनन्दं लिसः
बिल ।

'तर, कलाकार ! निगुली छगू न छगू अवश्य प्रधान
जुइ !—शान्ति च्वः माला ज्वन । वया मने मने
अत्यन्त हर्ष जुयाच्वन । वं आशा हे मयागु खः,
थुलि याकनं खँया सिलसिला शुरू जुइ ।

'निगू नं प्रधान जू । सजीव स्वया हे प्रतिमा
दयेकी, तर कलाकारया दृष्टि निगुली नं व हे व हे
सौन्दर्य, गुण, भावनादि खनी । उकिं गबले वयागु
कला कौशलता प्रतिमा रूपे साकार जुइ मखु, व
गौण जुइ; गबले साकार जुइ, वं सन्तोषया सासः ल्हाइ,
अबले व सजीव स्वया छुं कम नं जुइ मखु । उकिं कला-
कारं निगुली नं प्रेम याःसां वास्तवे छगुली हे जक प्रेम
याना च्वंगु जुइ ।' शान्तियात लिसः बिल । हानं मती
तल, आः शान्ति वनी ।

आनन्दया लिसः न्यना शान्ति पलख सुं क च्वन ।
वं आनन्दया खँ पुवंकेगु प्रयत्न अनुभव यात । कला-

[धर्मादय

कार छम्ह साधारण मनु स्वया भिन्न धका वं स्यू,
लिसः नं अथे तुं व्यूगु धका वं बांलाक स्यू। खालि
वं वया सहचरी जुइपिनिगु अनुभव जक नुगलं स्यूथे
स्यूथे, थूथे थूथे च्वं च्वन।

‘माने, कलाकार छम्ह कलाया उपासक खः। अले
साधनीय लीन जुइम्ह योगी नं खः कि ?’—शान्तिं
प्रश्न यानागु असम्बन्धथे जुल धका पश्चाताप यात।
आनन्दं लिसः मकाःसें वनी मखुत धका सीकल।

‘छंगु अनुमान ठीक जू।’

‘गथे ?’

‘शान्ति, तँ स्वये मत्य। थव लिसः छगू न्यना हुं—
कलाकार कलाया उपासक खः। जंगल, पर्वत, सिमा,
स्वां, भरना, पक्षी अले मचा, बुढ़ा, ल्यासे, धनी व
गरीब, स्वस्थ व रोगी, सुखी व दुखी अनन्त रूपे दुने
च्वंगु सौन्दर्य, गुण, भावना थःगु कतांया सहायतां
पाषाणे स्थापना यायेगु हे वया साधना खः। कलाकारया
व हे साधना जन्य फलं जड़ बाहिक सकसितं थः पाखे
साला तइ—शान्ति !’

‘शान्ति !’—सम्बोधन छको शान्तिया नुगले प्रति-
ध्वनित जुल। तुरन्त धाल—‘अयसा, कलाकार साब
लोकप्रिय जुइ !’

‘कलाकार मखु, कलाकारया कला लोकप्रिय जुइ।
स्वांमाय् स्वां ह्वइ, व स्वांया सौन्दर्ये व गुणे प्रेम याइ,
स्वांमाय् मखु।’ आनन्दं धया हे च्वन। विचे शान्ति
खँ त्वाथल।

‘अले छाया थपाय् सकं कलाया साधना यायेगु ?’
—शान्तिं न्यन। तर न्यने धुनेवं हे वयात सिक्तिके
न्यना धयाथे जुल। छर्यो क्वलुकल। वं थमं मचाय्क
तिसकं म्ये नं वां न्यात।

कलाकारं लिसः मब्यू।

शान्तिया नुगः धुकुधुकु मिन। अले थमं तुं धाल—
‘क्षमा व्यु। अतीतया अदृश्य राष्ट्रिय भावना अमिट

कलाकार]

रूपं इतिहासे च्वःम्ह-च्वइम्ह, भूतया न्हाय्कं क्यना
वर्तमान भिकीम्ह, वर्तमानया चित्र भविष्ययात तोतीम्ह
कलाकार प्रति अन्यायं जि थय् धाल। जिगु अव्यवस्थित
हृदयं कलाकारयात नांया प्रेमीयाना कलंकित यात।
जि जिगु अक्षम्य प्रश्न लित कयाच्वना।’

कलाकारं शान्तियात स्वल।

शान्तिं हानं धाल—‘वाः नं धया दी ज्याया नां हे
कला खः। ज्या याइपिं फुकं कलाकार खः। गुम्ह
बांलाक स्वाये सः, व हे धात्थेया कलाकार खः।’

आनन्दं न्वं मवाः।

‘थुकिया अर्थ सिकामि, दकमि, थकःमि जक मखु
सुइका, ज्यापु, धुव्या, साखि नं कलाकार खः।
छायधाःसा इपिं सकसिनं ज्या याः।’

आनन्दं शान्तियात छको त्वलहं स्वल।

हानं शान्तिं धाल—‘जि स्वये थौकन्हे कलाया नं
म्हुतुवाः साप तःवाः जुलथे च्वं। चाहे थन स्वाना
च्वंक मनुत हे कलाकार थधा ; तर चित्रकार, साहित्य-
कार, संगीतकार, मूर्तिकारपिं हे वास्तविक कलाकारत
खः। कारण चित्रकारं रंग रेखां, साहित्यकारं शब्दं,
संगीतकारं स्वरं, मूर्तिकारं कतां व मुगःया रेखां व हे
छगू ज्या याइ।’

शान्तियात अयनं आनन्दं लिसः मब्यू। अले पलख
मौन जुया अत्यन्त विनम्रं धाल—‘कलाकारजु ! अले
थव मूर्ति जित गबले वरदान बिया दीगु ?’

‘छाय् ?’

‘थुकिया जित जरुरत दु।’

‘तर जि छंगु आवश्यकता पूर्ति यायेत कतां
कियागु मखु।’

‘अयनं जि धयागु ला खः ?’

‘खः, छं धाल। तर जिके हे नं थव इच्छा दइ
च्वंगु खः। थुकी छंगु अधिकार मदु।’

‘मदु १’

‘मदु १’

‘अयसा जि आः छगू सविनय प्रेरणा बी । धृष्टता
जूसा क्षमा फुने ।’—थुलि धयाः कलाकारयात छको
स्वल—ततःगोगु मिखा, छाइसे च्वंगु न्हाय्, तगोगु
कपाः, गम्भीर मुखाकृतिया युवक ! शान्तिया मिखा
क्वछुत । धाल—

‘माने या; छम्ह मिसा दु, वया छम्ह प्रियतम दु ।
व थपाय्सकं बांला कि—तँ स्वया दी मत्य—व जित
बिया दीगु, जिगु कोठाय् च्वंगु प्रतिमार्थे हे च्वं ।
वयागु ख्वाः नं न्हावल्ले अथे हे न्ह्यु । तर वयागु प्रेम
प्राप्त मजुया व मिसा उलि हे दुखी, गुलि कि जि उखुनु
थव प्रतिमा दयेकेत बयान यानागु खः ।’—शान्ति
कलाकारया ख्वाः छको स्वल—व तँ स्वया कुँ-मि
नुना च्वंम्हथे खन । ग्याग्या हानं धाल—‘छन्हु वयागु

हृदय अव्यवस्थित जुल । वं स्पष्ट थःगु खँ थः
प्रियतमया थाय् वना धाल । तर अपशोच ! वया व
प्रियतमं—हृदयदेवं थव खँ न्यनेवं हे तँ पिकाल । वयागु
छपु छपु चिमिसँ प्वालं तकं तँया सासः लहात । वया
गुलि तँ पिहाँ वल व जि म्हुतु—शब्द’ बयान याये
मफु । व हे तँयात रेखां स्पष्ट याना प्रतिमा छगू
दयेका व्यु ।’

कलाकार’ लिसः मव्यू । वं शान्तिया कोठाय्
च्वंगु प्रतिमा छको लुमंकल, अले न्होने च्वंगु प्रतिमा
छको स्वल, अले हानं वया मने छगू मूर्ति च्वं वन—व
तँया साकार प्रतिमूर्ति प्रतिमा मखु, वरु संसारया
अज्ञानताय्, प्रेमया अतर्कावचर आतुरता खना मुसुक
न्हिला च्वंगु खः ।

अले धात्थे कलाकार छको न्हिल—मुसुक !
शान्ति नं न्हिल—मुसुक !!

लँजुवाःयात

श्री रमापतिराज शर्मा ‘चुलि’

दिना च्चना अय पक्क जुया हे लँजुवाः छाय् छ राहय
इती मिति जक कनां लुयाय् छं लुकुं बिना हे आहय !
लँ तनेवं तुं कुतःमयासे निराश जुयला थुकथं
ज्ञान दीप वरु च्याका थीका वनेगु खः सो छु पथं ।
नदी वनमाला गुलि धोदुइ तिनि गुलि गय् मानिगु दनि पाः
अयसां माक दु साधन छंके हरेस नय मत्य आपाः ।
खःका ताहा लँय वय धुंकल विचय दियगु थय छाय् लँय
ख्वयगु याय्मते ग्याःसु चाय्मते साहस तोत्य मते !
दुर्गम थासय वन्य माःगु दु छं दूरयतिनि चौपट
दुर्लभ अयसां मजू छन्त न्हां उगु थासय थंकेत !
कंटक चीका लँप्वाःचायका बढय जुया हुं छ लँजुवाः
न्हाकि न्हाकि छं रथया घःचाः त्यानु छता चाय् मत्यवा ।

भगवान बुद्धया स्वनिरपेक्षता

श्रामणेर सुदर्शन

‘स्वार्थ’ भावना थौं सुयातं मयः। अयूनं अबले तक
भीपि उलि हे स्वार्थी जुयाच्चनी, गवले तक
भीके स्वनिरपेक्षता गुणया गुलि अभाव जुया च्वनी।
‘स्वार्थ’ व ‘स्वनिरपेक्षता’ निगू परस्पर विरोधी गुण
खः। उकिं स्वनिरपेक्षता हे व्यक्तित्वया व तेज खः, गुगु
तेजे जनगणया नुगः—मिखां निस्वार्थया दृष्टिगोचर
जुइ। व थुजागु चुम्बक खः, गुकिं हार्दिक प्रेमया
अविच्छिन्न सम्बन्ध स्थापित यायेत भौगोलिक वाः
स्यंकी। भगवान बुद्धया प्रति भीगु श्रद्धा थौं तकं
स्थायी जुया च्वंगुया प्रमुख कारण मध्ये थ्व नं छगू
खः। अम् थौं निस्वार्थ ज्या याइम्हसित हे जक
विश्वास यायेगु समये ला थुकिं न्हापा स्वया अपो
प्रमुख स्थान काः वनी। मनूया पाशविकता बुया
वयेत स्वनिरपेक्षता अभाव हृदय कंचा दुगु नाइसे
च्वंगु भूमिथे खः। तथागतं उकिं ‘जि’ ‘जिगु’ धयागु
संकीर्णता मदेका यंकेत गम्भीर विवेचना अभिधर्म
याना बिज्यागु दु। विधि काण्डे थ्यनेव भीत थुकिया
निरोधया सरल सुगम प्रेरणा प्राप्त जुइ।

भगवान बुद्धया ८० दंयागु तहाकगु जीवने सर्व प्रथम
स्वनिरपेक्षताया उदाहरण गन दु, थ्व अन्वेषणया नितिं
आः तकं विषय तिनि। बौद्ध-साहित्ये वसपोलयांगु
शैशवकालीन जीवनया वर्णन यक्व विस्तृत रूपं वया
च्वंगु खने मटु न युवक समययागु हे दु। गुपि आर्य-
सत्यया परिचित पूज्य पूर्वाचारियपिं खः, वसपोल-
पिनिगु ल्हाः सिद्धार्थ व यशोधराया कोठा बाखं च्वयेत
वनी नं गय् ? अयूनं शैशवकालया विस्तृत वर्णन
मटुगुलि वसपोलया अनेक महानताया अंकुराव-
स्थायागु परिचयात्मक घटना भीत तंथे, मगाःथे
छुथे छुथे च्वं। लुम्बिनीं लित हःगु, असित ऋषियात

क्यंगु, कृषि महोत्सवे बालक सिद्धार्थ ध्याने च्वंगु हे
प्रमुख एवं प्रसिद्धगु शैशवकालीन वर्णन पालि साहित्ये
दु। संस्कृतं दयाया अंकुरावस्थाया परिचय वीगु लः हेँ या
विषये देवदत्त व सिद्धार्थया प्रसंग छगू तना बिल।
छन्द व सिद्धार्थ चाह्य वं वले बृद्ध, रोगी, मृत, भिक्षु
खना जूगु विरक्त वर्णन परिष्फुट जुइ धुंकल। उकिं थ्व
अनुमान यायेगु अवश्य धृष्टता जुइ मखु, गुम्हसिगु
स्वनिरपेक्षता थपायसकं महान, गम्भीर थ्व प्रवृत्तिया
अंकुरावस्था शैशवकाले छुं घटनां अवश्य क्यंगु दु
जुइ। यदि जिगु बुद्ध-जीवनीया कच्चा अध्ययनं नं
थ्व घटना तोफ्युगु मटुसा व या तो शुद्धोदनया प्रमोद
भवने तन, अथवा पूर्वाचारियपिसं असीम श्रद्धां
तोफिकल, कित थुकियागु आवश्यकता अनुभवया मू
हे मटु।

उखुनु—गुखुनु भगवान बुद्ध हानं कपिलवस्तु नगरे
भिक्षाटन बिज्यात। यशोधरां राहुलयात अबुयाके अंश
फुवंके हल। शिशु राहुलं अबुया ल्हाःया पचि ज्वना
सामं स्यना हःगु शब्दया पुनरावृत्ति यात। अबले
वसपोलं ल्हाः ज्वना काः वःम्ह राहुलयात व हे अंश
बिया बिज्यात, गुगु अंश जंगले अन्ध विश्वासं प्रेरित
जुया गुरुया वचने मनुष्यया हत्या यायां पचि मुंका
च्वंम्ह अंगुलीमालयात जंगले थ्यंक वना व्यू बिज्यात।
राहुलयात चीवरं पुंकल। पात्र ज्वंकल। राहुल नं व हे
श्रद्धा, शील (=सदाचार), लज्ज्या, भय, बहुश्रुत जुइगु,
त्याग, प्रज्ञा न्हेगू आर्य धनया भागी जुल, गुगु कायेत
सकसितं ‘एहि पस्सिको ओपनेय्यिको’ शब्दं सम्बोधन
याना बिज्यात। उकिं धया तःगु नं दुः—

वधके देवदत्तम्हि, चोरे अंगुलिमालके।

धनपाले राहुलेचेव, सब्बत्थ सममानसो ‘ति ॥

अर्थात्—वध यायेगु चेष्टा याःम्ह देवदत्त, खुं जुया च्वंम्ह अंगुलिमाल, हानं 'धनपाल' धयाम्ह किसि तथा राहुल थुपिं फुकसिगुं प्रति जिगु चित्त छगू हे समान खः ।

छन्हु वसपोलयाके ब्राह्मण छम्हसिनं न्यन—'भन्ते, छु छलपोलया शिष्यपिं फुकसिनं छलपोलया अनुकरण याः ला ?'

'गुलिसिनं याः, गुलिसिनं मयाः ।'—बुद्धं धया विज्यात ।

'गौतम ! छु शिष्यपिसं नं छलपोलयागु अनुकरण मयाः ?'—व ब्राह्मणया नितिं थ्व आश्चर्यगु प्रश्न खः । भी बुद्धिवादी मनूतये नितिं महत्वपूर्णगु खः ।

'जिगु ज्या ला लँ क्यनेगु खः । वनेगु मवनेगु न्यावले वनीम्हसिगु खँ खः ।'—भगवान बुद्धं धया विज्यात ।

देवदत्त तापाक वन, व वयागु हे दोष खः । सारिपुत्र व मौद्गल्यायन तुरन्त अग्रश्रावक जुल, थ्व योग्यता गुणया फल खः । नन्दया निति उलिमद्धि प्रयत्न याना विज्यागुलिं नं पहाड़ च्वकाय् च्वना छपा तुति च्या फय् नया च्वना धका लोक हप्वाना च्वंम्ह अज्ञानी धूर्तयात बोधयायेत 'भी भी भाई भाई ला खः' धका विनम्र जू विज्याम्ह बुद्धयात स्वनिरपेक्षता गुण अभावया कलंक किके फइ मखु ।

महापरिनिर्वाण सूत्रे भगवान बुद्धया अन्तिम जीवन घडी वियोगं अव्यवस्थितपिं गुलिं भिक्षुपिसं वसपोलया थुजागु स्वनिरपेक्षता मखन । हानं महान संघवादया रहस्य मथुल । थ्व हे कारणे वसपोलं गुगु

उपदेश बिया विज्यात व उपदेशं वसपोलया स्व-निरपेक्षता छरलंक खनी । बुद्धया निर्वाण समये थःगु थासे सुयातं तथा वनी अर्थात् संघया उत्तराधिकार लः लहाना वनी धयागु विचाः दुगु खः । वसपोलं अबले धया विज्यात—'जि स्वप्ने नं थ्व खँ अनुभव यानागु महु, जिं भिक्षु संघया परिहरण याना च्वना । न भिक्षु संघ हे जिगु आश्रये लाना च्वंगु दु ।' अले हानं उत्तराधिकारीया प्रश्न हे गन ? थन वसपोलं स्वयं थःत हे ला संघया उत्तराधिकारी समझे जुया विमज्याः । छु अफ नं भीसं वसपोलयागु महानतम् अलौकिक स्वनिरपेक्षता लवंमंके फइ तिति ?

थुकथं वसपोलया स्वनिरपेक्षता जातकीय शब्द सन्तिके-निदाने हे तिति खनी । खतु वसपोलया छन्द (vote) प्रवृत्ति व उपोसथ-गृहे समान (तःजा किचीजा महुगु) आसन लायेगु आदि विनये नं सूक्ष्म रूपं स्वनिरपेक्षताया गहराइ भीपिं थ्यंकः वने फु । च्वे धयार्थे अभिधर्मया सारा उपदेश हे 'जि, जिगु' धयागु मध्येकेत खः । 'अहं ब्रम्ह', 'अस्मि' अहंकारया चिं खः, सत्यया मखु । अहंकारं हृदययागु कोमलतत्व नष्ट याना बी । गुगु भावनाय् 'अहं ब्रम्ह' भाव दु, व भावना विशुद्ध व प्रशंसनीय भावना जुइथे मच्चं । उकिं ला भावना हृदयया श्रेष्ठतम् चीज खः धका धया नं, दुर्भावना मखु धका धाये माल । नापं अले भावुक श्रद्धायुक्त हृदये उत्पन्न जुइगु-गुकी प्रज्ञाया संतुलन महु—फुकक कामना सत्य धका धुककमनं च्वनेगु नं अविवेक हे जक खः । 'स्वनिरपेक्षता' भीगु विचार परिशुद्ध याना बी ।

बुद्ध्या योगीरूप

श्री भरतसिंह उपाध्याय

आचार्य शंकरं छगू स्त्रोते भगवान् बुद्ध्यात्
'योगिनां चक्रवर्ती' अर्थात् योगीपिनि चक्र-
वर्ती धया तःगु दु । बौद्ध-धर्मयात् छगू योगया कच्चा
धका माने याइगु प्रवृत्तिया आधुनिक विद्वानपि नं
आपालं खने दु । न्ह्यागु हे थ जु, भगवान् बुद्ध छम्ह
महायोगी खः, थ्व निर्विवाद सिद्ध जू । वसपोलया परि-
निर्वाणं लिपा भगवान् बुद्ध स्वयं ध्यानी खः, ध्यानया
प्रशंसक खः धका मनूतयेसं वसपोलया विषये यक्व
धाःगु न्यने दु । 'भिक्षुपिं ! ध्यान या । प्रमाद जुइ
मत्य ।' थथे भगवान् बुद्धं भिक्षुपिन्त आपालं धया
बिज्यागु दु । हानं उपदेशया अन्ते प्रायः वसपोलं धया
बिज्यायेगु याइ—'भिक्षुपिं ! स्व, थ्व न्ह्योने सिमाया
किचः दु । एकान्तगु छेँ दु । भिक्षुपिं ! ध्यान या । लिपा
पद्धतावे मचायेगु, थ्व हे जिगु अनुशासन खः ।' भगवानं
छको राहुलयात् उपदेश बिया बिज्यात् । उपदेश न्यने
धुंका राहुलं बिचाः यात्, थौं भगवानयागु उपदेश
न्यने धुंका सु भिक्षा फवनेत गामे वनाच्चनी ? अनसं
हे आसन दयेका काय तर्प्यंका स्मृतियात् न्ह्योने तयाः
ध्याने मग्न जुल । पित्याःचागु हे तोता बुद्ध्या आपालं
शिष्यपिं थथे ध्याने तत्पर जूगु खने दु ।

भगवान् बुद्ध्यात् सम्यक् सम्बोधि प्राप्त जुइव ला
वयां लिपा न्ह्येगू सप्ताह तक वसपोल विना नयाः
त्वना हे सं हे मसंसे ध्यानया आनन्दं मग्न जुयाच्चना
बिज्यात् । विचाः याना बिज्यात्—गुगु बहुमूल्य दुर्लभ
बोधिया निरति जिं प्रयत्न यानागु खः, व ला प्राप्त हे
जुल । आः छाया ध्यान सुखया अनुभव मयासे निर्वाणे
दुहां वने । तथागतया मने थुजागु विचार वःगु हे नं
छगू प्रलोभन खः धका धाइ, गुगु मारया सम्यक् सम्बु-

द्ध्यात् मार्गभ्रष्ट यायेत संगु अन्तिम प्रयत्न खः, तर
मारया पराजय जुल । केवल आत्म विमुक्ति तथागत-
यात् सन्तोष याये मफुत । ध्यान-सुखं वसपोलया मन-
यात् चिनातये मफुत । दुखित लोकया करुणया निरति
वसपोलं ध्यान-सुखयात् त्याग याना बिज्यात् । निर्वाण
जुइगु छुं दिनया निरति स्थगित याना बिज्यात् । अले
भीत बौद्ध-धर्म दत् ।

ज्ञानप्राप्तियां लिपा चान्हि कर्मरत जुया सद्धर्मया
प्रचार याना बिज्यात् । ४५ दं तक मद्यूसे देशया
गामं गामे हानं नगरं नगरे न्यासि जुया बिज्यात् ।
अनवरत क्रियाशीलतां व जीवने वसपोलयात् चान्हे
खालि निचौ अवकाश बिल । गुखुनु चान्हे वसपोलं
शरीर त्याग याना बिज्यात्, उखुनु चान्हे नं सन्ध्याइलं
निसें चान्हेसिया अन्तिम पहर तक खालि हे मजुइक
वसपोलं भिन्न भिन्न व्यक्तिपिं व जन समूहपिन्त उप-
देश बी बिज्यानाच्चन । तर तथागतया थ्व अनवरत
कर्मयोग ध्यानाभ्यासं रहित मजू । नाना प्रकारयापि मनूत
नापलाना बिज्याना, न्यासि वना बिज्याना, धर्मोपदेश
याना बिज्याना नं वसपोल न्ह्याबले समाधी च्वना
बिज्यागु दु । धया तःगु दु, तथागत गबले ध्यानं अलग
जुया च्वना विमज्याः । थुकिया साक्ष्य भीत त्रिपिट-
कया छपौ छपौ पन्ना दु । तथागतया म्हुतुं पिहां वःगु
छगू छगू वाक्य, छगः छगः आखः वसपोलया ध्याना-
वस्थाया सूचक खः । बुद्ध्या ध्यान हे सम्पूर्ण त्रिपिटक
खः । थ्व साहित्यया अनुशीलनं भीत बुद्ध्या गुगु ध्यानी
स्वरूप प्राप्त जुइ, व स्वया नं भव्य वस्तु संसारे मेगु
मदु । थ्व प्रभावया अभिव्यक्ति पाषाण-शिल्पिसं
बुद्ध्या मूर्ति द्वारा यानाक्चन । गुम्ह शान्तिया महान

शक्ति प्रकट यायेगुली अद्वितीय खः । प्रसिद्ध तत्त्वविद् काउण्ट कैसरलिंगं धाल—‘बुद्ध-प्रतिमा स्वया नं तधंगु वस्तु जिं थ्व संसारे मखना।’ भगवान बुद्ध स्मरण यायेव हे चित्त शान्ती दुवे जुया वनी, इन्द्रियत शमित जुया वनी, हानं आध्यात्मिक प्रमोदया अनुभव जुइ ।

भगवान बुद्ध ध्यानी खः, तर वसपोलयागु ध्यान निष्क्रिय मजू। कल्पना-प्रसून चिन्तन बौद्ध-ध्यानया पद्धति बांलाकं हे पिने लाः। भगवान बुद्धं अले छु बिचाः याइगु खः ले थथे मती लुइगु भीगु नितिं स्वाभाविक खः । अले ला विश्वया सुं हे प्राचीन व अर्वाचीन साधक वा विद्वानं तथागतयागु मनयात बांलाक पूर्णत म्हसीके मफुत । ब्रम्हथे हे तथागत अननुमेय खः। परन्तु गन तक त्रिपिटकया पन्नां अभिव्यक्त याना क्यनी वा क्यने फत, उकिया आधारे भीसं तथागतयागु अवस्था सम्बन्धे छुं सीके फु । धया तःगु दु, तथागत व्यक्ति व समष्टिया हितया चिन्तनाय हे ध्यानासीन जुया बिज्या-इगु खः । प्राणीपिनिगु कल्याणया संकल्प व एकान्त-ध्यानया संकल्प निगू प्रकारया संकल्प तथागतया मने प्रायः जुइगु खने दु ।

ध्यान व लोकानुक्रमा वसपोलया नितिं छगू हे खः । मैत्री, करुणा, मुदिता व उपेक्षा (द्वन्दातीत सम-चित्ततत्व) या ध्यान वसपोलं याना बिज्याइगु खः । प्रदेशी दिशायात मैत्री व करुणाया भावं आष्ठीवित याना बिज्याइ । थुकियात वसपोलं ‘ब्रम्ह विहार’ धका धया बिज्यात । थुकियात भीसं उपनिषद् तत्वज्ञानया मानवीकरण धका धाये फु । उपनिषदया नितिं ‘ब्रम्ह’ छगू विचार वा प्रत्यय खः । भगवान बुद्धया ‘ब्रम्ह विहारे’ व विश्व कल्याणया संकल्पमयी शक्ति वने जुल—सम्यक् दृष्टि, सम्यक् संकल्पया मानसिक चिन्तन हे लिपा सम्यक् वाणी, सम्यक् कर्मान्त व सम्यक् जीवि-काया रूपे अभिव्यक्ति प्राप्त याइ । काय व चित्त आदि-यात कया स्मृति प्रस्थानया ध्यानयागु उपदेश भग-

वान बुद्धं बिया बिज्यात, गुकिया अभ्यास ले वने धुंका हे तिनि साधक जुइ । बौद्ध-ध्यान पद्धतिया विश्लेषण भीगु थनया अभिष्ट विषय मखु । केवल थ्व हे धायेव गाः, गुपिं साधकपिसं शीलया साधना पूरा याना काये धुं कल, इमिगु नितिं ध्यान आवश्यक माने याना तल । ध्यानया समाधी हे सत्यया दर्शन जुइ । बिना ध्यानं प्रज्ञाया प्राप्ति जुइ मखु, हानं सुयाके प्रज्ञा मदु वं ध्यान याये फइ मखु । अतः ध्यान व प्रज्ञा छगुलिं मेगुली आश्रित जुयाच्चंगु दु । निगुलिं छगू मेगुया पूरक खः । ध्यानया छगू विस्तृत व व्यवहारिक क्रम भीत बुद्ध वचने दु, गुकिया अभ्यास युगं निसें साधकपिसं याना वयाचवन । बौद्ध साधकपिन्त भीसं अपुक हे व भोले तये फु, गुगु सम्बन्धे गीताय धया तःगु दु— गुलिं गुलिसिनं ध्यान द्वारा आत्मां आत्मायात खंकी । उकिं थः साधनात्मक रूपे ध्यान मार्ग हे बौद्ध-धर्म खः ।

भगवान बुद्धं निर्वाण प्राप्त याना गुगु ध्यान विधियात प्राप्त याना बिज्यात । उकिया छुं विवरण भीत प्राप्त जू । न्हापां तथागतं ध्यानया प्यंगू अवस्था-यात भोलाकं प्राप्त याना बिज्यात । हानं वसपोलं आकासानन्यायतन धयागु ध्यानयात प्राप्त याना बिज्यात । वयां लिपा वसपोलं विज्ञानन्यायतन हानं आकिंचन्यायतन धयागु भूमिया पार याना नैव-संज्ञानासज्ञायतन धयागु समाधि अवस्था प्राप्त याना संज्ञावेदयित निरोधयात प्राप्त याना बिज्यात । थ्व अन्तिम चित्त अवस्थाय संज्ञा (होश) व वेदना (सहानुभूति) या सर्वथा निरोध जुइ, तर जीवतत्व विद्यमान जुइ । गबले भगवान बुद्ध समाधिया थ्व अवस्थाय बिज्यानाचवन, अबले वसपोलया शिष्य आनन्दं थः सब्रह्मचारी अनिरुद्धयाके न्यन—‘भन्ते अनिरुद्ध ! छु तथागत परिनिवृत जुया बिज्यात ला ?’ अनिरुद्धं धाल—‘आयुष्मान आनन्द ! भगवान परिनिवृत्त मजुनि, संज्ञावेदयितनिरोधयात प्राप्त जुया

विज्यात।' भगवान बुद्धयागु चेतना हानं लिहां वया विपरित क्रमं नैवसंज्ञानासज्ञायतन धयागु ध्यानावस्थाय विज्यात। अले क्रमशः आकिंचन्यायतन, विज्ञानन्यायतन धयागु ध्यानं नं धरातले विज्याना भगवानं चतुर्थ अवस्था निसें प्रथम अवस्था तक विज्यात। प्रथम अवस्थां भगवान हानं च्वे पाखे विज्याना द्वितीय अवस्थायात प्राप्त याना विज्यात, अले हानं स्वंगुगु अवस्थायात हानं वयां च्वे च्वंगु चतुर्थ अवस्थायात प्राप्त याना विज्यात। थुगु प्रकारं ध्यान द्वारा भगवान बुद्धया परिनिर्वाण जुल।

भगवान बुद्ध गुलि महान योगी खः, उकिया सम्बन्धे थन छगू प्रसंग च्वये माली-छको भगवान बुद्ध गुगुं गांया सत्तिकसं च्वंगु छगू धर्मशालाय निवास याना विज्याना च्वन। न्हिनेसिगु ई खः। आकाशे सुपाचं तोपुया तल। न्हैपैया पिली हे गुइथें च्वंक ततःसकं नं न्यानाच्वन। हानं अन हे लिक्कसं मलः जुत, गन तापसं ज्या याना च्वंपिं निम्ह ज्यापुत व प्यम्ह थुसात सित। अन गांया मनूतयेगु भीड़ जुल। उगु समये भगवान बुद्ध धर्मशालाया वरंदाय सं हे मसंसे ध्याने लीन जुयाच्वन। मनूतयेसं भगवानयात धाल—'भन्ते नकतिनि मलः जूगुलिं निम्ह ज्यापु दाजु किजापिं व वया

प्यम्ह थुसा सित। उकिं हे थन थव भीड़ जमा जूगु खः। अले ग्रामीणत व भगवान बुद्धया विच्चे थुजागु खं जुलः—

'भन्ते ! छलपोल अबले गन ?'
'आयुष्मान ! थन हे दु ।'
'भन्ते ! छु छलपोलं खंला ले ?'
'अहं, आयुष्मान ! जिं मखं ।'
'भन्ते ! सः ताः ला ले ?'
'अहं, आयुष्मान ! सः नं मताः ।'
'भन्ते ! छु घना विज्यानागु कि ?'
'अहं, आयुष्मान ! घना नं मच्चना ।'
'भन्ते ! अले होशे खः ला ले ?'
'खः, आयुष्मान !'

'भन्ते ! अयसा छलपोल होशे च्वना नं, न्हलं चाल नं वा वया च्वंगु व सुपांय वःगु मखं, मलः जूगु हे मखं, अऊ सः हे मताः !'

'अय हे धा, आयुष्मान !'

भगवान बुद्धया एकाग्रता थुलि महान जू। उकिं जागरुक जुया च्वनानं गुम्ह पिनेयागु भय हानं भौतिक हलचलं विचलित मजू, वं हे बुद्ध-धर्मया मर्म थुइकल, हानं व हे धात्थे थाम्ह योगी नं खः।

दीप लिसे

—श्री ध्रुवकृष्ण 'दीप'

काल तिमिरया म्वीक नुगः हे दीप प्यखयरनं थिना थिना छ हूं !

नित्य तु ख्युँ-चाय विरह-व्यथां चिका अश्रुधार हायका च्वंपिं वियोगीतेगु वना छ छें—छें दुस्वया हालत कन्यगु जितः या।

घोर शत्रु छं फयलिस्थ ल्वायत मग्या छ मेगु छु सी हे माःसां निस्वार्थी छंगु स्वभाव बांला थःयात मदुसां आश्रय बीगु।

जीवन-यात्राय तंका लँ-लि हे उख्य-थुख्य मसिया भटके जूपिं लँजुवातेत ज्वना-ज्वना ल्हाः इमित खःगु लँ क्यना छवेगु या।

मानव—मञ्जिल दूर मध्यंतले मुना अभिलाषात थःगु कःघाना निष्ठूर जगया लोहँ-मन नायका न्ह्यु-न्ह्युं हाला म्ये न्ह्यज्यां वन्यगु या।

काल तिमिरया म्वीक नुगः हे दीप, प्यखयरनं थिना थिना छ हूं !

‘क्षण’

श्री रत्नबहादुर शाक्य

क्षण ! शब्द म्हुतुं पिहाँ वये लाइ मखुनि व फुइ धुंकि । गुलि म्ह ! तर थ्व क्षणया महत्व गुलि दु, विश्वे थुकिया छु स्थान दु, मानवताया कःसी थ्व गुलि न्हाः, थ्व खँ सुनानं छकः विचाः खुनु याःलाथे ! छगू सेकेण्डया १, ८०, ००० लक्षि व चयदो तोरं न्ह्यव्वां वंगु प्रकाश छगू सेण्टिमेटरं (Centimeter) निगूगु सेण्टिमेटरया दुने वनेत काःगु ईयात सुनानं छगू क्षण धका नाले खुनु फुला थे ! अले थःपिसं खना च्वनागु छगू सेण्टिमेटर व निगूगु सेण्टिमेटरया दुने प्रकाश पिञ्जेकेत काःगु समययात विवेचना याये मफुपि मनुतयेसं गुकथं, गथे व गुबले प्रकाशया सम्पूर्ण अंगे व क्षेत्रे थःगु अधिकार कायम याये फइ, प्रकाशयात सम्पूर्णतया थःनाले फइ ! अथे हे प्रकृतिया फुक मेमेगु विषये व खँ नं । अले मनूया विकसित व उन्नत मस्तिष्कया नाप-तौल थ्व हे मखा ! आः नुगले तया दिसं मनूया विकसित व उन्नत धाःगु मगज, प्रकृतिया महान रहस्यया न्ह्योने गुलि कुंठित व संकुचित तिनि !

क्षणयात मनुतयेसं गुलि हेपे याइ, गुलि उपेक्षा व घृणा याइ ! तर थ्व हे क्षणं मनुतयेत प्रकृतिया महान् विद्युत् शक्ति निर्माण जूगु मायूग द्वारा मनुतयेगु क्षुद्रता व नीचताया विवेचना याना च्वनी । नापं प्रकृतिया प्रत्येक अंगं गुगु अरवबारया छगू छगू अविनाश याना मनुतयेगु नीचता व क्षुद्रताया विज्ञापन बिया च्वनी । थ्व हे क्षुद्रता, नीचता व मूर्खताया दण्ड स्वरूप प्रकृति थःगु मुले मनुतयेत कतांमरि यानातःगु दु । मनूया थःगु स्वतंत्र अस्तित्व दयेका नं मदया च्वंगु दु, प्रकृति लित कया तःगु दु । छु थ्व फुक खंया स्मरणे मनुखं गुबले छकः मसुका खुनु तःगु दु ला, तये खुनु फइ ला थे !

मनुतयेसं थ्व क्षणया प्रतिपादन यायेगु छत्वे तया थुकिया साधारण मू हे नं मस्यु, गुगु मनुखं थःगु मिखां प्रत्यक्ष खं तथा खना च्वंगु दु । बुद्धया बुद्धत्व प्राप्ति, गांधीया मृत्यु व नेपोलियन, मार्क्स, लेनिन, हिटलरया जन्म छु क्षणया हे देन मखु ला ? मनुखं गुबले विचाः यायेगु मती खुनु तःलाथे, थुपि महान घटनात जूगु क्षण गुगु खः ! वा तिथि, दिवस, दिन तथा दिं हे समयया सम्पूर्ण विवेचना खः । मखुसा क्षणया छुं मू हे मदुगु ला ? वा क्षणयात म्ह हे मस्युगु । अले क्षणयात थुइकेगु कोशिश मनुखं गुबले याःला ? यायेगु मती दु ला ? अहं मनुखं मनूया विरुद्धे आविष्कार याःगु आटम, कोवाल्ट व हाइड्रोजन बमया कल्पना याःगु थुजागु हे क्षणे ला खःनि ! सुनां स्थू थ्व हे क्षणे भावी संसारया प्रगतिया चक्र हिला च्वंगु दु वा अगतिया चक्रं थाय् कया तःगु दु ! थ्व हे क्षणे नादिरशाह, नेपोलियन व हिटलरया अबुजु आजुपि जन्म जुइ वा मार्क्स व गान्धीया बाज्या बराज्युपि, थुकी छु निश्चय दु ?

सकसिनं सी माःगु खँ खः भोगु पृथ्वी व चन्द्र सहित मेगु ग्रह व चन्द्रयात फुक सूर्य खलुं मजुइक कुचा कुचा दला शृष्टि जूगु खः, व हे क्षणया आह्वाने ! थ्व ला सुनां स्थू मी छय् छवी मचापिनि पाले थ्व हे पृथ्वी सूर्यथे तुं कुचा कुचा दला वनी वा प्रलय जुया मीगु अस्तित्व पृथ्वीया अस्तित्वे विलीन जुइ, उगु हे छगू क्षणया प्रतिध्वनि ! अहं ह्यङ्ग हो खुसि १६२० (१) साले चीनया शान्टुंग प्रायद्वीप (Shantung Peninsula) या दक्षिण-पूर्व पाखे च्वंगु शहरत नुना छ्वःगु, ८० सालयागु मुकम्पं उत्तरी भारत व नेपाः नुनेत स्वःगु थ्व हे छगू छगू क्षणया प्राचुर्य ला खःनि ! हानं हिमालय,

आल्पस्, आटलास् रकी, आण्डीज आदि पहाड़ व प्रशान्त, आट्लाण्टिक, भारत, उत्तरी, दक्षिणी आदि महासागरया रचना क्षणया आधारे हे मखा जुल !

वास्तवे मानव जीवनया आधार क्षणे अवलम्बित जुया च्वंगु दु । दुःख व सुख, आशा व निराशा, घृणा व प्रेम, शोक व हर्ष आदि फुक क्षणया हे योग खः । क्षणिक प्रेरणां व उत्साहं हे जीवन बलिदान बीत तयार जुइ, ख्ववि हास्ये परिणत याइ, अले असम्भव नं सम्भव याना बी । थ्व हे क्षणया निरिति मनुखं दुःखया सामना याना विषया प्याला अमृत दयेका मनु मनु जुया म्वायेत सना च्वनी । अफ् थ्व हे क्षणया ल्यूने मनुखं निगू भिन्न प्रकृतिया वस्तु सुख व दुःख छपु हे सुकाय माः हनी, हनेत प्रयत्न याइ व हना तइ । विश्व-शान्तिया आह्वान थौं संसारया कुनं कुनं वया च्वंगु थुजागु हे छगू क्षणया प्रतीक्षाय मखा ।

क्षण युग खः । युग क्षण खः । क्षणे युगया फुक चि विद्यमान जुया च्वंगु दु । गुण व ज्याया ल्याखं क्षण व युगे छुं फरक महु । क्षण व युगया फरक दु उकिया अध्ययन, अन्वेषण व आविष्कारया दृष्टि । युगया अध्ययन, अन्वेषण व आविष्कार याये गुलि अःपु, उलि हे क्षणया अध्ययन, अन्वेषण व आविष्कार याये थाकु ।

थुकिं स्पष्ट जू भीसं युगे गुलि लक्षण खंगु खः व क्षणे मखं । गुलि वस्तुया रूपरेखा शूक्ष्म जुल, उलि हे उकिया अध्ययन, अन्वेषण व आविष्कार यायेगु साधन नं शूक्ष्म जुइमा वा जुइ । अध्ययनार्थ वस्तु व अध्ययनार्थ साधनया समन्वय द्वारा तिनि व वस्तुया ज्ञान भीत वइ । चिकीधंगु वस्तुया ज्ञान द्वारा तःधंगु वस्तुया अध्ययन याये गुलि अःपु, उलि हे तःधंगु वस्तुया ज्ञान द्वारा चीधंगु वस्तुया अध्ययन याये थाकु । धयागुया मतलब थ्व खः, चीधंगु वस्तुखं तःधंगु वस्तु खंके अःपु तर तःधंगु वस्तुखं चीधंगु वस्तु खंके थाकु । तःधंगु वस्तुखं चीधंगु वस्तु स्वयेत दूरदर्शिता व तीक्ष्णताया जरूरत दु, दृष्टियात छगू हे थासे केन्द्रित यायेगु आवश्यकता दु, गुबले चीधंगु वस्तुखं तःधंगु वस्तु स्वये बले साधारण दृष्टि दःसा गाः तथा भीगु दृष्टि केन्द्रित याये म्वाः स्वच्छन्दता पूर्वक व्यापक याये फु ।

क्षणयात भीसं गुलि अपो म्हसीके फत उलि हे व भीगु मस्तिष्कया विकास व प्रगतिया चि खः । क्षणया दुने भीपि गुलि अपो दुहाँ वन उलि एकाग्रता व दृढ़ताया आवश्यकता दया वइ । थ्व हे क्षणया दुर्भेद्यता याना संसार छगू महान रहस्य भण्डारया रूपे क्यना मनुतयेगु दृष्टि व ज्ञानयात धमाधम तीक्ष्ण याना विकास व प्रगति पाखे न्ह्यवाका च्वंगु दु ।

आशा

श्री आशाराम शाक्य

नैराश्ये जक हे दुना जनमया सिद्धान्तया लोमपिनि

बाया थः प्रिय नाप हे प्रतिपले ह्याय् ह्याय् ख्वया चौपिनि

दारिद्र्यं नित घयपुका सकभनं वाणं कया चौपिनि—

पासा खः अथवा जि वासल इमी अत्यन्त भिगू भवे ।

वे ?

—श्री रत्नकुमार शाक्य

उखनु पोहेलाया औंसि खः ।

बाचा इलं बुलुं बुलुं उषायात लिनावं वनाच्वन ।
सुयागुं तःतःसःगु हाः सलं जि न्हलं चाल ।

नुगःचु हे थुरु थुरु खाकीगु ग्वांउसे च्वंगु फय्या
साम्राज्य जुइ धुंकल, व सलं जिज्ञासाया रूप कयाः
जित सिलः भुंका हे भयाः तकं थयंका बिल ।

क्वे लें छम्ह नांगाम्ह मनु आकसे पाखे स्वयाः थःके
मुना च्वंगु दक शक्ति हयाः अट्टहास रूपं न्हिलाच्वन ।
हिमालयया हिमपुञ्जया स्पर्श दुगु पोहेलाया ख्वाउंगु
फय् स्वयानं व सः गम्भीर रूपं नुगले दीगु व
थीगु खः । अयूनं जःखःया निखा प्यखा छेंया निम्ह
प्यम्ह मनूतयेसं हे जक मत च्याका वयात स्वयेगु कुतः
याना च्वंगु दु । मेपिसं न व सः हे ताल, न व न्यनेगु
छुं वास्ता हे तल ।

छुं क्षण अथे हे न्हिलाः व थः थमं तुं तक्क दित ।
अले लिक्कसं च्वंगु गल्लीया अन्धकार पाखे लक्ष्य याना
व पलख तक भुनुभुनु हालाच्वन, जि स्वया हे च्वना ।

व भुनुभुनु हाला च्वंगु भच्चा तःसः जुल — विस्तारं
स्पष्टता थपे जुल । अले वं धाःगु ताये दत —

‘वे ? — जि ? — — हाहाहाहा — — !! जि ..
मखु—ऐ ! — छ वें खः ! — जिगु स्वर्ग खना छं नुगः
मुल ? उर्कि जित वें धया च्वनागु ? जिगु स्वतन्त्रता
खना छंत इष्यां जुल ? अले जित वें धया न्हिला ला ?
— सु ? — छ ? — स्वतन्त्र ? छंगु देश नं स्वतन्त्र ?
— — — हाहाहाहा — — — !!! द्वलंद्ध बन्धने चिका
च्वना नं छं थःत स्वतन्त्र धया च्वना ! द्वलंद्ध दुःख
कष्टे दि हना नं थःत व थःगु देशयात स्वाधीन-स्वर्ग
धका धया ? स्वतन्त्र ला जि खः—स्वर्ग ला जिगु देश
खः ! — जि स्वाधीन खः, जिगु आचार-विचार

स्वाधीन खः जिगु अंग-अंग स्वतन्त्र खः — जिगु संसार
स्वतन्त्र खः ! — छ वें खः, छंगु देश वें खः, छंगु समाज
व जाति फुक वें खः !!!”

“—ऐ—हे — मिसा धायेका च्वं पिं मनूत ! — छाय,
जि खना विस्युं वना ? — ग्याः ला ? तर छंगु
समाज, छंगु जाति ति ला जि क्वमद्यं ! जिगु नुगः
उलि लवहेंथे मजू, गुलि छिमिगु नुगः जू ! जि उलि
नीच मजू, गुलि छिपिं !”

पलख दिना थमं थःगु म्हे स्वयेगु चेष्टा यायां हानं
वं हालेगु यात, जि स्वया हे च्वना —

‘जिगु नांगाम्ह खना विस्युं वनागु ? लाज ??
हाहाहाहा — — — ! छुया—गनया लाज ? — प्रकृति
हे नांगा याना व्यूगु—उची लाज छुया ? लाज जुइगु
जूसा उकियात प्रकृति हे तोपुया वीगु—छाय तोमपुल ?
—लाज ला छंगु समाज — स्वाधीन समाजं दयेकूगु
नियम खः—छंगु समाजं दयेकूगु छगू बन्धन खः ।
ग्याफरात ! — थःगु आविष्कारया घमण्डे ला प्रकृतिया
त्रिरुद्धे वना, प्रकृति तापाक वना, प्रकृति नाप जोर खोजे
याइम्ह जुया, हानं छाय थःगु हे आविष्कार खना
ग्याना ? — ग्याये माःगु जुसेलि उर्कि तापाक वनागु हे
नं छाय ?”

अले हालाः भति उखे तक व्वां वन — ‘ए !
ए !! ए !!!’

अले सुयागुं लहातं छुं लाकूगुथे जागु पह याना
वं धाल—“तोति ! तोति !! थय मचा जिम्ह खः—
जिम्ह ! जिगु समाजयाम्ह खः !! थय स्वाधीन खः,
निडर खः, थय जिगु देशयाम्ह खः, जिम्ह खः !!”

वं सुयातं ज्वना साला च्वंगु महु, सुं वयागु
लहाते मचाया रूपे नं महु । अयूनं वं काल्पनिक

मचायात बुद्धे याना हानं हालेगु शुरु यात, तर उलि
तस्सकं मखु, गुलि आः नकतिनि तकं हाला च्वंगु खः
“झाय ख्वया छ ? थःगु स्वर्गे वया आः लयूता !
आनन्द माने या !”

अले हानं व ततःसकं न्हिल, तर व न्ह्यगुली
आनन्दयागु मखु, विषाद व अट्टहासया भावना अपो
अंश दु। वया न्ह्योने च्वंम्ह वास्तविक रूपे काःम्ह
काल्पनिक मचां सम्भवत ख्वयेगु मतोतू, अले वं
हानं हक्कल, “ ख्वये मत्य !— छंत नं ग्याफरा

मनूतयेगु फसं कःगु दु लो ? छंत नं भय बन्धन व
बाधां चिना तःगु दु ? छ नं ग्याफरा जुया ??—हुं
हुं—हुं— छ नं हुं !”—अले वं व मचायात वां
छथे यात ! जि व बांलाक स्वया हे च्वना ।

अले तुरन्त वं पलाः तपलाः यात ।

जि भयालं ककुताहाक याना व ख्युंया नं दुने
दुगु तुयूगु जले खने दतले वयात स्वयाच्वना ।

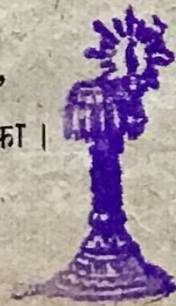
वयां लिपा व खने मंत, हानं गबले हे खने देक
नं मवः ।

माँया ख्वबि धाः

वः बःलापिं धिसि मिसि धाःपिं,
काय्मचा भौमचा छय्मचा देका,
माँयागु शरीरे हि फुक गंका,
माँयात ख्वेकल ख्वबिधाः हायेका ।
काय्मचा भौमचा छय्मचापिसं,
सुख बीला धयागु आश कया,
पालन याये धुन काय् म्हाय्पिन्त,
थःगु छाति गंक दुरु त्वंका ।
बालक बेले दुरु घुटि त्वंका,
निभाले तया चिकनं व्वीका,
तिरिक् ख्वेवं थःगु दुरु त्वंका,
घय् घय् पुद्गु यो पुता धका ।
नये त्वने तियेगु चितासू मदेका,
म्हे म्हे खि-चत्र भुरु भुरु फाका,
हुके याय् धुन काय् म्हाय् धका,
ख्वेके मत्य पुता ! छं तःधी ज्वीका ।
भचा तःधी जुइवं गोर ज्वंका,
म्हां म्हां धाय्क गुरुयाथाय् यंका,
होका होका चाकुमरि नका,
छंत झां दइगु आखः व्वंका ।

—श्री मोतिरत्न उपासक

थमं मनसे नं छन्त नका,
थमं मत्वसे नं छन्त त्वंका,
ऋतुयात लोलोगु वसतं पुंका,
छन्त तये धुन तःधी जुइका ।
तःधी जुइवं लयाय्म्ह जुल धका,
लोम्ह—ज्यूम्ह भौमचा मायेका,
जाकि बजि भखारि भो भो फुका,
व्याहायाना बी धुन भौमचा हंका ।
थज्यागु गुण फुक लोलोमंका,
सन्तनि न्ह्यानाच्वन लँ फुक दंका,
थौं न्ये-ख्वी वर्षया अंके थ्यंका,
मामं नये माल ख्वबि धाः हायेका ।
तिमला व खिमला पाः पाः धका,
क्यना तल भीत चाः चाः हीका,
प्रकृतिं क्यना तल प्युगु व व्वीका,
गय् सुख जुइ पुता ! माँ-बौ ख्वेका ?
माँ बौ ख्वेका कलायात होका,
दाजु किजा पुत्रके ल्वापु ख्यापु देका,
माँ-बौ निम्ह बुढा-बुढी जुइका,
माँयात ख्वेकल ख्वबि धाः हायेका ।

ज्वलापासा

१०७०

जय-माँ-भाय्

—श्री विजुलीबहादुर शाक्य, तानसेन

उखुनु कलकत्ता जिमि चिरपरिचितम्ह छम्ह पासां छ्वया हःगु पत्रे थथे च्वया हःल—'विश्वे माँ-भाय्या गुलि महत्व दु थ्व धाये माःगु खँथे हे मच्चं, तर भीगु माँभाय् अथवा नेपाल भाषा प्रति नेवातयसं याना च्वंगु व्यवहार, अझ इमिगु विचाः लुमके बले वा गम्भीर अवलोकन याये बले थ्व धाये माःथे हे च्वना वइ कि आपाःसिनं माँ-भाय्या महत्व बांलाक मस्युनि । खः, भीगु थुजागु सामूहिक शक्ति-शाली-प्रेमया अभाव' हे भीगु माँभाय् अथवा नेपाल भाषाय् शुद्धाशुद्धया विषये छुं तथ्य मदुनिगुथे च्वंक भीगु लेखन पद्धति पानाच्वन । थौं कन्हे भीगु भाषाय् गुलि पत्र पत्रिकात पिहाँ वया च्वंगु दु व फुके हे नं थःथःगु पृथक पृथक व्याकरण पद्धति खने दु । छगू नाप मेगु मिले मजुथे च्वं । छखे थ्व मिले मजुगु स्वभाविक खने दु, कारण छगू शहरया बोलचाले मेगु शहरया बोलचाले अन्तर दु । छको भीगु माँभाय् न्यंकनं वथे हे लहायेगु जुया च्वनीगु मुख्य कारण हे लोप जुल । अर्थात् साहित्यया लेखन व काल-बिल मदइ वन । अले भतिचा पापां थौं थुलि पाः वन । हानं गामे गामे गोर्खाली (नेपाली) भाषाया प्रभाव कल । अले ला घोडा वल, घोडा वल धका अःपुक हे भी तानसेनया-पिसं धयाच्वन । अझ भीत थुकी छुं होश हे नं संत । 'गो ?' धयागु भीगु स्मृति तंका छ्वत । 'खोइ ?' न्हावले धया वइ च्वन । थ्व फुक भी नेवातये संगठन वःम-लाना नेपाल भाषाया व्वनेगु च्वयेगु अभ्यास मदुगुलिं खः । आः पुनर्गठन जुया वःगु थुलिचा (खुदै-न्हैदँया) समय हे न्यागू पत्रिकात प्रकाशित जूगु लक्षण जा अवश्य बांला । तर थ्व फुक ज्या खँ सफल यायेत परस्परया सहायता व सहयोग माः, धा जक धयां भाय्या प्रगति जुइ मखु । हानं गथे नेपाली भाषा

उन्नति व प्रगति यायेत सरकारं नेपाली भाषा प्रचारिणी समिति दयेकल, तदन्तर विद्वानपिनिगु रचना मुंका प्रकाशित यात, थथे हे भीगु भाषाया निति नं याकेगु प्रयत्न याये मानि । थौं भीगु भाषायात सरकारं छुं प्रकारया सहयोग बिया च्वंगु दु ला ? न्हापाथे 'नेवा भाषा ला लहाके हे मखु' धका उलि मधाःगु हे महान सहयोग ला ? थौं भीगु भाषाया निति 'धर्मोदय सभा', 'नेपाल भाषा परिषद्', 'च्वसा पासा' आदि संस्था व व्यक्तिगत पाखे हे जक प्रयत्न जुयाच्वन अथवा धाये माल कोशिश यानाच्वन ।

थथे च्वया तःगु पौलि उखुनु गाकं हे जिगु विचारे परिवर्तन हया बिल । पासा जिम्ह चिर परिचितम्ह खः । वेकः गबले कलकत्ताया धर्मतल्लाय नाप लात, अबले निसें परिचित जूम्ह खः । वेकः थ्व भाषाया अत्यन्त प्रेमी व भक्तया नाप नाप लेखक नं खः । वेकःया पौ व्वने सिधःबले २२ जुलाई १९५१ ई० स० वेकःनाप खँ जूगु नं लुमना वल । वेकलं भाषा सम्बन्धे विचार विमर्श जू बले धया दीगु खः कि भी नेवा भाय् गपाय् च्व गतिहीन याना व्यूगु तथा जु नं जूगु ! साहित्यया पतन, शिक्षाया अभाव व कमजोरी अले थुकिया कारण हे जुल । हानं थ्व साहित्यया पतन, शिक्षाभाव व कमजोरी हे थवं थवे संकुचित भावनां थिल । विचार पात ।

अबले, गबले थ्व खँ जुयाच्वन 'धर्मोदय' प्रकाशित जूगु स्वदँया अवस्था जुया च्वंगु खः । माने नकतिनि नकतिनि धार्मिक सम्बन्धि प्रतिनिधित्व थ्व भाषां यागु खः । जुजु जुजु पत्रिका पिहाँ वया वं वन तर जि दके त्वलेहे चाःगु खँ ला थ्व खः कि तानसेने भी नेवा समाजया बिच्चे थःगु भाषां च्वयेगु व्वनेगु ला छखे—हस्तलिखित पत्रिका छगू हे पिहाँ मवः । अझ

भ' न्हापाया नेपाल भाषाया पाठक संख्या स्वया नं
आः कम जुल । अले विचाः याये, नेपाल भाषाया दृष्टि
तानसेन गुखे, गन लाः वनी ?

आपालंसिया नेपाल भाषाया प्रति थ्व छगू आक्षेप
खः कि भाषाया अनेक रूपता व थमं प्रवास याना
चवनाथायू लहाना चवनागु भायू नापं मिले मजगु
भाषाया रूपरेखा । थ्व भाषाया सम्बन्धी ला जि छुद्र
व अल्पज्ञानी छु निर्णय याये फइ । गन जिगु लहाः
गबले च्वज्यायू मव', न गम्भीर अध्ययन यायेत
अवकाश हे दु ? गन कि ततःधंपिं महारथीपिसं,
भाषा वेत्तापिसं स्वये माःगु धाये माःगु खँ खः । अयूनं
थुलि अवश्य धाये फु, गबले साहित्य स्वया वा
साहित्यया माध्यमं अनेक स्थानया मौखिक भाषाया एक
रूपता हये मंत, पौ स्मेत हे नं भीसं थःगु भाषां व्यवहार
याये मसया मेगु भाषां यात । धात्थे धाःसा नेपाली
भाषायू भीपिं ज्ञां दया थःगु भाषा तोतूगुसां छगू भला
थ्व नं वेश हे धाये । तर थन ला व नं मखु । नेपाली
च्वंसा ला छु गति पति हे मदेक च्वइ । अले छायू
थःगु भाषां हे मचवल हानं ?—थ्व प्रश्नया उत्तर खः,
प्रचारे आक्षेप व भाषायू दबाव ! हानं गबले थुजागु
समय करीव सच्छि दंति हे फये माल अबले हे भीगु
भाषां अनेक रूप काःगु खने दु र गुकिया प्रमाण न्हापा
न्हापाया छगू हे बाबते च्वया तःगु सफू थौं कन्हे यक्व
हे तापागु थासे प्राप्त जूसां व फुकया भाषा व व्याकरण
छगू हे रूपया खने दु । आपाः जि छु धाये, जिगु खँया
तात्पर्य पाठकपिसं सिल हे जुइ—गथे अं धायेव
अंकार थुइकी ।

आः वइ, लेख लेखनया शैली । गन साहित्यिक
पत्रिकाया प्रकाशन ज्या शुरू जुल, अन थ्व सम्बन्धे
भीसं विचाः याये हे माः ! भाषाया खँ साधारण
जनतायात व्याकरण विषये छुं खँ मडु, इमित ला
थुइक, येक च्वयेगु आवश्यकता दु । थौं प्रायः खने दु,

जय-मां-भायू]

भी नेपाल भाषाया पाठक निगू श्रेणी लाना च्वंगु दु,
व निगू श्रेणी थुजागु कि छगू श्रेणी भाषाया साहित्य
स्तर थकायेगु विचारे प्रयत्न याइपिं, मेगु श्रेणी न्हापाया
श्रेणीपिनिगु प्रयत्न निर्माण जूगु रचना, साहित्ययात थु-
इके हे मफुपिं ! जिगु विचारं साहित्यया स्तर थकायेया
नामं गम्भीर रचनाया प्रकाशन व लेखन पाखे सर्वसे
सरल व सरलतम नापं खयले दुगु व सरल साहित्य
पाखे आपाः ध्यान बी माःथे च्वं ! न्हागु भाषाया
उन्नतिया निति नं सर्वप्रियताया अनिवार्य खने दु ।
थुजागु रूपं भाषा प्रचारया निति भीसं अनेक प्रयत्न
याये मानि । अले छन्हु मेधाःसां प्रत्येक थासे छगू
हे रूपं धायेगु व च्वयेगु जुइ, गबले भीगु भाषाया
पाठक संख्या प्रियतां याना आपाः दइ, हानं न्हापाया
प्रभावं, सभ्य भाषा वनेगु व च्वयेगुलिं याना न्हापाया
संस्कारे प्रभावित याः वनी । अले हे भीगु नेपाल भाषां
साहित्यिक, वैज्ञानिक, ऐतिहासिक, सामाजिक, धार्मिक
एवं राजनैतिक सफूया प्रकाशन नं भगाभग याना यंके
फइ । गन सफू द्वच्छि मचू, अन भीगु साहित्यया स्तर
थत जक काये धयां गुलि थकाये फइ ? भीके अरवों
ध्यवा नं ला मडु, भगाभग छापे याना सफू स्वः थना
तयेत । भीपिं ला थःगु तुति चुइमाःपिं खः । उकि सफूया
पाठक संख्या बढे यायेत भाषायू सरलता हयेगु अत्यन्त
आवश्यकता दु, अले हे धात्थे भीगु भाषाया व्यापकतां
लिपा गम्भीर व उच्चस्तरे च्वंगु नं जुइ ।

थ्व नं अत्यन्त हर्षया खँ खः कि S. L. C.
परीक्षायू नेपाल भाषा कया वने ज्यूगु खँ 'धर्मोदय'
या पाखे ज्ञात जुल । थ्व लयूता वःगु खँ लयू तायेगु
समय जक मखु, तःधंगु थःगु छयोंले उत्तरदायीत्वया-
भार च्वं वःगु खँ नं खः । स्कूले क्रमशः भीगु भाषायात
थथे थायू दयेकेत भीसं आः छु याना यंके माल ?
लेखकया ज्या कलम च्वलेगु जक मखु । थुजागु उत्तरदा-
यित्व फया कायेगु नं ज्या खः । हानं गुम्ह लेखकं नैतिक

[६१]

सम्पादकीय

थौं कन्हेया थव समय हे गजब ! उखे तां सः वःसा

थुखे' ति सः वइगु । जःगु लहातं वा वा धका इशारा याना नं ल्युने खःगु लहाःया पचि-पाचि तप्यंका लहाःफूव जःखः चुइका च्वनी । मेगु ला मेगु हे खँ धाये का ! थौं ला बुद्धयात हे नं गुलिसिनं अवतार हे याना छवइ, गुलिसिनं महामानव याना काइ । गुलि-

उत्थान सामाजिक सुधार आदिया ध्यान मतःसे रचना च्वइ, वयात लेखक मधाःसे समाजया समय बरबाद याना बीम्ह धाये ज्यू । छाय्कि वयागु रचना व्वनेगुली गुलि समाजयागु समय खर्च जुइ, व व' ज्याख्यले दुगु याये माः । थौं भीगु भाषाया बिच्चे अभिमानि, थः थमं जि साहित्यकार धाइपि नं दुगु खने दु । थःगु रचनाय् सम्पादकं व्यूग टिप्पणी स्वया लयूताइम्ह, थःगु रचनाय् थःत टिप्पणी तथा व्यू धाइम्ह, थःगु भूरी भूरी प्रशंसा यायेव कलम खूब च्वलीम्ह लेखक व साहित्यकार जुइ मखु ।

‘धर्मोदय’ या पाठकया हैसियतं थुलि धाये फु कि भी पाठकपिसं नं फत्ति फक्क पत्रिकाया ग्राहक जुइगु व रचनाया अध्ययन यायेगु, तथा थःगु विचाः च्वया छ्येगु भीसं ज्या यायेमाः । थव जरूरत मदु कि भीगु रचना छापे हे जुइ । भीगु पौ वा विचार सम्पादकयात छुं ख्यले दयेमाः थव हे तःधंगु खँ खः । तर थौं प्रत्येकया मनें छुं यात कि जि याना धका ‘जि’ न्होने तयेगु गुगु प्रवृत्ति दु, उकियात भीसं भतिचा क्वत्यला छ्ये माली । अले तिनि भीगु साहित्ये वास्तवे उच्चस्तरे थ्यनी, नैतिक विकाश जुइ, अन्ते भीगु देश च्वे च्वनी । भीपि सुखी जुइ । अले भीपि सुखी जुइत भीसं छाय् फक्क प्रयत्न यायेगुली कसर ल्यंका तये ?

सिनं क्रान्तिकारी धका थः पाखे साला यंकी, गुलिसिनं शान्तिवादी धया वसपोलया लिक्क वनी । वास्तवे बुद्ध सु खः ?

न्हापां अवतार पाखे स्वये ।

थन अवतार धका थुखे छुं तःधंगु, भिगु, जीगु ज्या याःम्हसित धाइ । गान्धीजुयात अवतार धका धा हे धाल । तर तुरन्त दशावतारे गान्धीयागु नां मदुगुलि थुकिया संशोधन जुल । मेखे अवतारया मतलब न्हापायागु जन्मया खँ कने फुम्ह, सी त्येका फलाना थाय् जन्म जुइ धका धयाथे जन्म जूम्ह खः । वं चाहे सकसितं भि जुइगु ज्या यायेमा, चाहे मयायेमा । थुकिया छुं मतलब मदु । व अवतार स्वयं, जन्मसिद्ध महान् व्यक्ति खः । अवतार, अवतार हे का, थवया खँ हे मेगु धाइ । तर बुद्ध गान्धी मखु, हानं बुद्ध जन्मं निसे बुद्ध जुया महान जूम्ह नं मखु ।

अले महामानव पाखे स्वये ।

थौं कन्हे थव सभ्य संसारे शब्द साप दन । खला थन साहित्य व कलादि जक मदंगु मखु । मस्यु मीगु याःगुलि ला न्यायेगु याःगुलि थथे दंगु, थव निर्णय याये भति थाकु । यःगु थजु थन थव हे सिलसिलाय् प्रशंसाया शब्द ला भं हे दन । थःगु जीवने पलाःछिक पत्ति न्हासं न्हासं चुइक, घोघोस्याक, त्यांप्रात्यांप्रा पुइक दया नं थकर नया नं भाःपी मफुपि — भाःपी मखुपि द्वन्दया एलाखं काःपि, भूलया ला लासाय् हे दनीपित नं कम प्रशंसा प्राप्त मजू । छम्ह एलागुलु विलासी बादशाहयात नं युद्ध-भूमी शंख छको पुइवं, तलवार छको चाहिका लिहांवयेवं छु छु प्रशंसाया शब्द मात्तु माला प्रयोग यायेगुली ल्यंका तःगु दु ? छखे छुं भतिचा महानताय् थ्यंसा मेखे

पतनया ध्वंवाले थ्यने धुंकूपित नं अले महामानव
 याउंक धाः । अभ् थ्व स्वया नं च्वे थ्यंगु शब्दया तकं
 प्रयोग यायेत सनी । अले तथागतयात गय् महामानव
 धायेगु ? खः, बुद्ध ब्रम्हलोकयाम्ह मखु, कपिलवस्तुस—
 महामाया देवी पाखे जन्म जूम्ह खः । थुखतं बुद्ध
 महामानव खः, देव मखु । तर बौद्ध-साहित्ये वा पालि
 साहित्ये 'महामानव' शब्दया प्रयोग गनं जुया च्वंगु
 खने मदु । हां, 'द्वीपदुत्तमो' अर्थात् निपां चुया जुइपिं
 मनुष्यपिं मध्ये उत्तमम्ह श्रेष्ठम्ह धयागु छगू शब्द दु ।

अले हानं क्रान्तिकारी पाखे स्वये ।

थौं सत्य, सदाचार, न्याय हयेत असत्य, अत्याचार,
 अन्यायया विरुद्धे त्वायेगुयात हे क्रान्ति धाइ । थ्व
 बां नं लाः । जातया कारणे, वर्गसिद्धिया लागी हिबाः
 न्याकाः, गःपः ज्वना छगुलिं मेगु वर्गयात, मेगु
 जातयात, मेगु देशयात निना छ्वयेगु, धू धू यायेगु
 क्रान्ति स्वयाः थ्व क्रान्ति सत्यगु क्रान्ति खः, बांलागु
 क्रान्ति नं खः । नापं थः नं सत्य, सदाचार, न्याय
 ज्वना अशान्तिया जड जुया मव्यूसा भं बांलाइगु
 खः । तर ज्यापुयात नकेत कुतः यायेगु, अले च्यामिया
 ल्हातं थमं मनयेगु नाथ्या म्ये स्यायेगु न्ह्यपुया क्रान्ति
 नं थन कम मजू । मेपिन्त अनिश्वरवादया व्याख्या
 याना पूजा याना च्वंगु पुजाभः लाकेगु, नसला थिया
 हायेकेगु, द्यो वां छ्वया बीगु—अले छगू तःधंगु आपदं
 च्यू वइ बले ल्हाः-ल्ही बिनित्त याना मिखा-माखा
 तिस्सिना अदृश्य शक्तिया बः कायेगु क्रान्ति छु क्रान्ति ?
 बुद्धया क्रान्ती व थुकी अन्तर मदु ?—आकाश
 पातालया अन्तर दु । थौं अनौचित्य, गुणहीन अधिकार
 लाकेत क्रान्ति याना दनेगु, कन्हे तःखागु छें, तःपःगु
 दांपो छ्वः, बांलाम्ह छम्ह रमणीया मायाजाल वयेवं
 व क्रान्ति फुकं नौ जुइपिं 'सोडा वाटर जोश' यापिं छु
 क्रान्ति याइपिं छु तालयापिं क्रान्तिकारीपिं जुइ ? उकिं
 यदि बुद्धयात क्रान्तिकारी धायेगु हे जूसा थौं तथाकथित

नेतापित क्रान्तिकारीया बिया तःगु सर्टिफिकेट लिक्काये
 माली । अले क्रान्तिकारीया परिभाषा नं संशोधन व
 परिवर्तन याये माली तिनि । अले छम्ह गणेद्यो पूजायाना
 च्वंम्ह खना पलख बुलुक्क धक्काथें थहाँ वइगु क्रान्तिया
 क्रान्तिकारीपिसं जक मखु, ध्वंचलेचिगु बाखं—
 विलासया वर्णन स्वया साहित्ये क्रान्ति हयेत स्वया
 च्वंपिं क्रान्तिकारी साहित्यिकपिसं, राजाहित तोता
 राज्यहित कल्पना याइपिं जनताया हृदये दुने दुहाँ वना
 नुगःया फुकक खँ वात्तुवाला न्ह्योने तइपिं, चिच्चादना
 हालीपिं राजनैतिक नेतापिसं नं बुद्धया क्रान्तिरूप
 बांलाक स्वया दिसं । प्यत्वाः प्यंगू पंक्ति बुद्धया नामे
 च्वया तःगु स्वयाः थः लाखे खायेथें खायेत, पिराहा
 मचां छुं इच्छित वस्तु मबीव तुति बस्त्राइथें जागु
 क्रान्ति यायेत बुद्धयात नं क्रान्तिकारी यायेगु गन तक
 ठीक जू ?

आः लयन, बुद्धया शान्तिवादी रूप ।

थौं शान्तिया खूब प्रचार दु । बम मक्कुरकेगु
 विश्वशान्तिया निरिति चिच्चे याना हालाच्वन । लाय्
 लाय् बुयाच्वन । बुद्ध थय् धाःगु दु, अय् धाःगु दु धका
 धयाच्वन । थौं बुद्ध-धर्मया महत्त्व नं प्रचार व प्रसार
 नं थ्व हे विशेषताय्थें जुयाच्वन । खः, महायुद्ध व
 युद्धयात बुद्धं गबले छपु बाखनं, छगू अनुच्छेदं, छगू
 वाक्यं, छगः आखलं हे प्रशंसा याना तःगु मदु । तर छु
 बम आः गनं कुरकी मखुत धयागु जुइवं बुद्ध-धर्मया
 शान्ति तेज फुइ ? देशया दुखित, पीडित, दरिद्रं जुया च्वंगु
 अशान्ति, थःगु हे मने विवेकं स्वार्थं क्षत्रे याना च्वंगु
 अशान्ति गन छ्वयेगु ? शान्तिवादी जुया थःगु देशया
 कुनं कुनं विदेशी थनेगु, अले थः विदेशया दुकुती, नुगः
 चुइ च्वंगु गन छ्वयेगु ? मेपिनि प्वाथे फेतुना खःगु
 ल्हातं म्हुतु प्वाः तिना जःगु ल्हातं शान्ति ! शान्ति !! ॐ
 शान्ति !!! धाइगु ढोंग गन छ्वयेगु ? थुजापिं कतिलाः
 शान्तिवादी दुगुलिं बुद्धयात शान्तिवादी धायेगु नं

समाचार

लुम्बिनीया जिर्णोद्धार व बुद्ध-जयन्तीया
निर्ति नेपाल सरकारया सर्वेक्षण दलया प्रस्थान

—काठमाण्डू । १६ सितम्बर खुनु भगवान बुद्धया २५०० गू बुद्ध-जयन्ती समारोह माने यायेत आवश्यक लुम्बिनीया व्यवस्था यायेत नेपाल सरकार पाखे वं पि न्याम्ह सदस्यया छगू सर्वेक्षण दल म्हिग लुम्बिनीया निर्ति प्रस्थानयापि भैरहवा थ्यन । थुकिया नेतृत्व नेपाल सरकारया पब्लिक वर्क्स तथा संचार विभागया का० मु० सेक्रेटरी श्री वेदप्रसाद लोहनी याना दिल । भगवान बुद्धया २५०० गू जयन्ती वइगु दँया (१६५६) मई महीना माने याइ । थ्व सर्वेक्षण दलं बुद्ध मंदिर, विश्राम-गृहत, उद्यान, संग्रहालय आदिया निर्माण यायेत थाय्या सर्वेक्षण याना निश्चय याना छवइ ।

गय्थे छुथे जुइगु । बुद्धया शान्ति दुने निसेंया शान्ति खः । यदि छि शान्ति प्रेमीसा न्हापां मेपिसं थःगु कारणे क्रान्ति याये स्वाःम्ह सच्चा शान्तिवादी जु । 'सर्वं भय विनाशाय' धाधां गंधाना समाजयात प्रतिक्रिया स्वरूप क्रान्ति याके बीगु, अले 'शान्ति ! शान्ति !!' धायेगु बुद्धं कना मतः । थःके दुगु अशान्तिया जड़ मदयेका, मेपिन्त नं मदयेके व्यु, थ्व बांलागु क्रान्ति खः । मखुसा थन शान्तिया निर्ति जुइगु क्रान्ति ब्यायात तहानं, तहायात नवचां न्याइगु क्रान्तिये जक जुइ । भीसं थ्व नं धाये फु, वइगु २५०० दँया बुद्ध-जयन्ती शान्तिया खूब प्रचार जुइ । संसारया महानतम् शान्तिवादी बुद्धयात भारत व एशियां अवश्य याना क्यनी । तर छु थः थमं स्वयं थः नं अशान्तिया जड़ जुइगु तोतीला थें ? स्वये, बुद्धया २५०० गू जयन्ती गय् जुइ ?

नेपाल सरकारं थ्व ऐतिहासिक समारोहया निर्ति २५,००,००० तका दां व्यय याना तैयार यायेगु निश्चय याःगु दु । सर्वेक्षण दलं लुम्बिनी, कपिलवस्तु तथा उक्त क्षेत्रया मेमेगु थासे नं भ्रमण याइ । याता-यातया निर्ति माःगु प्रबन्ध याइ । नेपालया राजधानी काठमाण्डू लुम्बिनीया संवाद सम्बन्ध स्थापित यायेत लुम्बिनी छगू बेतारया केन्द्र यायेत सना च्वंगु दु । भैरहवां काठमाण्डू तक छगू पक्की सड़क नं दयेकीगु जुया च्वंगु दु । थ्व सड़क लुम्बिनी थ्यंक स्वाना वनी । थ्व सर्वेक्षण दलया नेता श्री वेदप्रसाद लोहनी बाहिक मेपिं सदस्य श्री सूर्यजंग थापा मुख्य अभियन्ता जनकाय विभाग, श्री मुकुन्दपाणि गौतम उप सेक्रेटरी संचार विभाग, श्री पशुपति प्रसाद शाह निर्देशक बेतार विभाग, श्री भवानी भिक्षु—निर्देशक प्रचार विभाग खः । उकिं अतिरिक्त दलया सहायतार्थ भारतीय सहायता कार्यक्रमया अधीक्षक अभियन्ता श्री प्रयाग नारायण व धर्मोदय सभाया मंत्री भिक्षु अमृतानन्द नं वंगु दु । लुम्बिनी धर्मोदय समितिया मन्त्री भिक्षु महानाम अस्वस्थ जूगुलिं कालिम्पोगं लुम्बिनी वने मफुत ।

बुद्ध-जयन्तीया निर्ति भारत सरकारया योजना

—ज्ञात जूगु दु, भारत सरकारं भगवान बुद्धया २५०० गू जन्म-जयन्ती माने यायेत तयार याःगु विशेष योजना कार्यरूपे परिणत यानावं हया च्वंगु दु । थुपि फुक योजना छगू विशेष समिति—गुकिया अध्यक्ष उप राष्ट्रपति डा० राधाकृष्ण खः तथा प्रधान मंत्री श्री नेहरू सहित फुक राज्यया मुख्य मंत्रीपिं सदस्य खः—तयार याःगु खः । थ्व उत्सव १६५६ मईस फुक प्रान्ते सरकार पाखे सम्पन्न जुइ । थ्व उत्सवयात विश्वया तःतःधंपिं विद्वानपिं आमन्त्रित याइ । विहार सरकारं हे जक थुकिया

[धर्मोदय

निति २० लाख तका दां व्यय यायेगु स्वीकृति बिल ।
ध्व दां यात्रिपित आवास व लः आदि व्यवस्थाया
निति खः ।

श्री के० एच० वाग्नेरया अनागारिक दीक्षा

काठमाण्डू । म्हिग भाद्र १७ गते आनन्दकुटी सुथं
निसें स्वीडनं भाःम्ह श्री के० एच० वाग्नेरं बौद्ध-धर्मया
अनागारिक दीक्षा ग्रहण याइगु उत्सव स्वयेत यल,
ख्वप, बनेपा, बलम्बु निसें द्वलंद्ध मनूत मुंवल । संघया
आज्ञानुसार आचार्य भिक्षु अमृतानन्द स्थविरं वेकःयात
सं खाका त्रिशरण सहित अष्टांगिक शील बिया संन्यास
भेष बिया सुगत धयागु नां छुत । तदुपरान्त वसपोलं
परिषदयात सम्बोधन याना अनागारिक सुगतया
परिचय बिया वेकलं ध्व व्रत काःगु भीगु निति गौरव-
या खं खः धका नं धया बिज्यात । अले हानं अना-
गारिक सुगतयात सम्बोधन याना भगवान बुद्धयागु
शान्ति व विश्व मैत्री संदेश यूरोपे प्रचार यायेगु 'धर्म-
दूत' ज्याय् सफल जुइमा धयागु शुभेच्छा नं प्रकट
याना बिज्यात ।

अनागारिक सुगतं थःगु तहाकःगु वक्तव्ये धया दिल—
भगवान बुद्धया धर्म स्वावलम्बनया प्रकाश, मोक्षया
लागी सुं देव देवी वा ईश्वरया आश्रित जुइ स्वाःगु
सुगति व दुर्गतिया जिम्मेवार थः हे धयागु व शील,
समाधि, प्रज्ञा नापं आर्यसत्य एवं अष्टांगिक मार्ग
खना हे जिं थ्व लें पलाः तयागु खः । वेकलं थ्व नं
धया दिल, थौं कन्हेया वैज्ञानिक युगया लागी छगू मात्र
त्वःगु तथा बुद्धिवादी मनूयात अनुकूलगु धर्म गुगुं
दुसा व थंरवाद बौद्ध-धर्म छगू हे जक दु । थौं लाखौं
क्रिश्चियनत थःगु अन्ध विश्वास धर्म तोता वया
च्वंगु दु ।

अनं आनन्दकुटी विद्यापीठ व दायक सभा पाखें
प्रमाण-पत्र बी धुंका श्री ५ महाराजधिराजया प्रि०
प्रा० सेक्रेटरी मि० सु० लोकदर्शनजुं भाषण बिया

समाचार]

धया बिज्यात— श्री वाग्नेरया संन्यास ग्रहण याइगु
निमन्त्रणा प्राप्त जुया श्री ५ महाराजधिराज तःसकं लये-
ताया बिज्यात । हानं वसपोल स्वयं थन उपस्थित
जुइगु इच्छा याना बिज्यागु खः, तर विशेष ज्यां याना
वसपोल उपस्थित जू बिज्याये मफुत । वसपोलया
पाखें संन्यास ग्रहणया पुण्य कार्ये सफल जुइमा धयागु
शुभकामना नं छ्वया हया बिज्यात । नेपाल न्हापां
निसें बौद्धया मुख्य स्थान खः, लिपा येनकेन कारणं
बिचे दुं बाधा वया बिल । लिपा लंकां नारद महास्थविर
बिज्याये धुंका हानं नेपाले बौद्ध-धर्म जागृत जुल । अले
थौं द्वलंद्ध योजन तापावं वःम्ह यूरोपीय जाति संन्यास
ग्रहण यात थ्व छगू नेपाल इतिहासया लागी तर्धंगु
ऐतिहासिक घटना जुइ । अले लिपा भगवान बुद्धया
शान्ति व विश्व मैत्री संदेश यूरोप देशे प्रचार कार्ये
सफलता प्राप्त जुइमा धयागु शुभकामना नं प्रकट
याना बिज्यात । तदुपरान्त सर्वसाधारण नरनारीपिनि
पाखें श्री जनकमानजुं अनागारिक सुगत प्रति शुभ-
कामना प्रकट याना बौद्ध-धर्मया आधारे विश्वे छगू
तर्धंगु शान्ति समानता स्थापना याये फइ धया दिल ।

थ्व समारोहे मेपि महामहीम भारतीय राजदूत,
भू० पू० प्रधान मन्त्री, मि० सु० दयाराम भक्त, सरदार
कृष्णलाल आदि उपस्थित जूगु जुल । हानं श्री ५
साहिलाधिराज कुमार, महामहीम ब्रिटीश राजदूत
पाखें नं शुभकामना वःगु जुल ।

अखिल नेपाल भिक्षु महासंघया चुनाव रिपोर्ट

काठमाण्डू १० आषाढ । जिमित लिवाक वःगु
समाचारं ज्ञात जूगु दु, बुद्ध संवत् २४६५ स स्थापित
जूगु अ० ने० भि० म० संघयां वार्षिक अधिवेशन नापं
ल्यज्यां नं श्री भदन्त आनन्द कौसल्यायनजुया सभा-
पतित्वे जुल । ल्यज्याय् सभापति व मन्त्री भिक्षु प्रज्ञानन्द
महास्थविर व भिक्षु अमृतानन्द न्हापायापि तुं ल्यल ।
उपमन्त्री पदे भिक्षु सुबोधानन्द व भिक्षु कुमार कस्सप-

या भोटे न्हापाया उपमन्त्री भिक्षु सुबोधानन्द तुं विजय जुल । निम्ह संघया कार्यकारिणी सदस्यपिं पाः जूगुली विनयाचार्य भिक्षु कुमार कस्सप व श्रामणेर सुदर्शन सर्वसम्मति नियुक्त जुल ।

मेगु थ्व संघसभाया देँ देँ जूगु ज्या खँया संक्षिप्त विवरण थ्व खः—

भिक्षु संघया छुं ज्या खँ याये मालेवं थ्व संघ सभाय् छलफल याना निर्णय यायेगु । २ भिक्षु संघ-पिनि छुं गुगुं खँ पिहां वइगु घड़ी वा न्यना हइगु घड़ी संघ सभां निर्णय याःगु खँ लिसः बीगु । ३ वर्षावास आदि विशेष समये दातापिनि आराधनाय् विचाः याना फूचाथें भिक्षुपिं थासे थासे छ्वया बीगु । ४ गुकथं याना यंकूला नेपाले बुद्ध शासन बांलाक व बल्लाक प्रचार जुइ धयागु विषये इल-बिले छलफल जूगु । ५ देश विदेशं बिज्याइपिं भिक्षुपित यथासक्य आगन्तुक संमानादि याना देशं देशे परस्पर मित्रता बढे जुइगु ज्या याःगु । ६ बर्मा सरकारया यूनियन बुद्ध शासन पाखें छात्रवृत्ति प्राप्तयाना भिक्षु बुद्धघोष, भिक्षु विवेकानन्द, श्रामणेर धम्मानन्दयात त्रिपिटक अध्ययनार्थ बर्माय् छ्वःगु । ७ छुं गनं भिक्षुपिनि पाखें नेपालया लागी प्रतिनिधि छ्वये माःसा संघ सभाया निर्णय अनुसार छ्वयेगु । ८ संघ सभाया पाखें नेपाले हे उपसम्पदा, प्रव्रज्या आदि शासनिक ज्या जूगु गुकी संघया नायः प्रज्ञानन्द महास्थविरया उपाध्यायत्वे श्रामणेर धर्मवंश व तिक्रिखन्दिपिं प्रव्रजित जूगु खः । थौं तक संघ सभाया सदस्य भिक्षु श्रामणेरपिं जम्मा २२ म्ह, अनागारिकापिं भिन्ध्याम्ह संघ सभा पाखें मान्यता प्राप्त याना च्वापिं दुगु जुल । भिक्षुपिं मध्ये निम्ह पाः जूगु हु । संघया आय व्यय ल्याः थथे :—

आय जम्मा कं० रु० ५८—२—०
व्यय " " " ५८—२—०

आय जम्मा मोरु १५।५०
खर्च " " ४।०१

बाकि मो० रु० ११।४६

थुकथं अखिल नेपाल भिक्षु महासंघया चुनाव स्वदेँ दयेवं हे मजूसां भतिचा लिपा हे सही विधान पूर्वक जुल । ल्याः चाःया खँ ला चिकचा हे हाकः । जिमिगु विचारं लंकाय् नं छात्रवृत्ति कयाः श्रामणेर व भिक्षुपिं अध्ययनार्थ छ्वयेगु यायेमाः । हानं बर्माय् छात्रवृत्ति कया वंपित नं जलपान व भोजन जक छात्रवृत्ति जुया-च्वन धाःगु न्यने दु । छात्रवृत्ति कया वंपि मध्ये श्रामणेर धम्मानन्द छम्ह ला प्रबन्ध ठीक मजुया लिहां वये नं धुंकल । थ्व विचारनीय खँ खः । हानं लिपायागु चुनाव ला अवश्य ठीक समये जुइमाः ।

लुम्बिनी जापानी भिक्षुपिनि श्रमदान—

समाचार ज्ञात जूगु दु, न्येम्ह जापानी बौद्धपिसं तथा-गतया जन्म भूमि लुम्बिनी निर्मित याइगु मन्दिरे श्रमदान यायेगु प्रस्ताव जापानी बौद्ध यसोशियसनया प्रधान मन्त्री पाखें धर्मोदय सभाया मन्त्री भिक्षु अमृतानन्दयात छ्वया हल ।

जिमित नं आशा व विश्वास दु, थ्व आदर्श नेपाली जनतां नं काइ । दके न्हापां बुटवल, तानसेन-यापिसं काइ । कारण विदेशं श्रमदान बीका भीपिं ल्हाः प्वःचिना तुनुतुनु स्वया च्वनेगु धात्थें बांलागु खँ मखु ।

नेपाल राज्यभरे पुन्हीया दिने हिंसा बन्द—

समाचार थ्यंगु दु, हाले हे श्रीधः विहारे जूगु अखिल नेपाल भिक्षु महासंघया कार्यकारीणी समितिया बैठके हाल भाद्र ५ गते खुनु हनुमान ध्याखाय् पास जूगु प्रत्येक पुन्हीया दिने नेपाल राज्य भरे हिंसा बन्दयाना व्यु धयागु मांगया प्रस्तावयात भिक्षु महासंघ सभाया बैठकं हादिक समर्थन यात ।

श्व प्रस्ताव साप हे बांलागु प्रस्ताव खः । आशा याना, नेपाल सरकारं प्रस्ताव पाखे याकनं ध्यान बी। हानं श्व २५०० बुद्धाब्ध तकं अवश्य स्वीकार याइ। कारण लय् निको वइगु एकादशीपत्ति हिंसा बन्द जुया हे च्वंगु देशया नितिं श्व न्हूगु व थाकुगु खँला मखु !

दलाई लामायात निमन्त्रणा—८ सितम्बरया स्थानीय दैनिक-पत्रं ज्ञात जूगु दु, राज्यसभा नई दिल्ली श्री अनिल चन्दां भारत सरकारं बुद्ध भगवानया २५०० दँया जयन्ती प्रमुख धर्मावलम्बीपित निमन्त्रणा यायेमाः धका धया दीगुया लिसः स्वरूप प्रधान मन्त्री श्री नेहरूं धया दिल—यदि दलाई लामायात व पनछेन-लामायात आमन्त्रणा याःसा चीन सरकार पाखें याना छ्वयेमाः । मेगु स्थानीय दैनिक-पत्रे भारतीय महा-बोधि सोसाइटीया पाखें सिक्किम महाराजकुमार याकनं तिब्बत वना दलाई लामायात वइगु स्वांया-पुन्ही-यात निमन्त्रणा व्यूवनी धयागु समाचार प्रकाशित जूगु दु। हानं ज्ञात जूगु दु, स्वांया-पुन्ही सम्बन्धे गठित जूगु विशेष सरकारी समिति प्रमुख बौद्ध-देशया प्रधान मन्त्रीपित उक्त अवसरे भारते वयेत निमन्त्रणा याइ ।

तिब्बतया धार्मिक गुरु श्री दलाई लामा व श्री पन-छेन लामापि भारते विज्याइगु समाचार थुकथं खूब प्रचार जुयाच्वन । उकिं भी नेपाल सरकारं नं लुम्बिनी, स्वयम्भू, खास्ति (बोधनाथ) दर्शन यायेत नेपाले विज्या-येत नं निमन्त्रणा बीगु साप बांलाइ ।

भगवान बुद्धयागु टिकट—काठमाण्डू ६ सित-म्बर । थौं थन सरकार पाखें घोषणा यात कि वइगु २५०० दँया बुद्ध-जयन्तीया उपलक्षे भगवान बुद्धयागु टिकट चालु याइ । हानं श्री ५ महेन्द्र वीरविक्रम शाह देवया राज्याभिषेकयागु टिकट नं चालु याइ । तर थुकिया निति छुं दिं तोके मजुनि ।

नेपाल सरकारया श्व घोषणा साप हे महत्वपूर्ण जू । तर टिकटे न्हापा पिहाँ वःगु ध्यबा च्यागः व निगः वंगु महाबौद्ध व स्वयम्भूयागु टिकटथे च्वे निपु खुकुरी मच्च-

नीगु जुइमाः । कारण श्व आवश्यक हे नं खने मडु न बां हे लाः !

झिनिम्ह जापानी भिक्षुपिसं श्रामणेर दीक्षा काल—समाचार ज्ञात जूगु दु, जून १६ तारीखं रंगून (बर्मा) या खुगूगु संगायना जूगु गुफाय तःधंगु उत्सव याना महा में सयादोया उपाध्यायत्वे झिनिम्ह जापानी भिक्षुपिसं श्रामणेर दीक्षा काल । उत्सवे बर्माया मन्त्रीपिं सहित द्रलंद्ध मनूतयेसं भाग काःगु जुल । श्रामणेर जूपि-निगु न्हापायागु व आःयागु नां थुपिं खः—

न्हापाया नाँ	आःया नाँ
रेभ केकी हिगासि मोटो एम० ए०,	श्रामणेर पञ्चानन्द
” आनुर्यो याकानसि एम० ए०	” सद्धम्म
” हिदेमिचि ओका मोटो, एम० ए०	” उदयभद्र
” सिनकाइ इहिबानि एम० ए०	” मुधन
” रयूशो फुकुनागा एम० ए०	” सान्तचित्त
” मासय कौदो एम० ए०	” खेमम
” शोदो कवावल एम० ए०	” धम्मालय
” ईतुकु मिकामि बी० ए०	” रतनगुण
” केनयु शिरहाता एम० ए०	” सोभितानन्द
” रितेन यामादा	” कुमार सुमन
” सिंय उचिद बी० ए०	” विमुद्धासय
” ग्यूसेन गुसिमा बी० ए०	” विमुद्धाचर

थुकिं अतिरिक्त मिसु शोको इनुने एम० ए० छम्ह नं अनागारिका दीक्षाय दिक्षीत जूगु दु । श्वसपोलपिं फूकं बर्माय् पालि अध्ययन याना विज्याना च्वन ।

श्री हीरालालया नं श्रामणेर दीक्षा—३ अगस्त ५५ सरंगून (बर्माय्) छद्द संगायना जूगु थासे तुं ऊ विशुद्ध महास्थविरया उपाध्यायत्वे श्री हीरालाल उपासकं श्रामणेर दीक्षा काल । नाम परिवर्तन यासे उपाध्याय महास्थविरं हीरालालयात वाणपुणिक नां लुना विज्यात । श्रामणेर वाणपुणिकया दाता ऊ० यू० चि० बी० ए० जुल धयागु खँ नं ज्ञात जुगु दु । श्रामणेर वाणपुणिक तानसेन निवासी खः । नापं तिक्षण बुद्धिया भिन्त्यादं भिं खूदँ उमेरयाम्ह विद्यार्थी खः ।

लुम्बिनी

सम्पादक— { भदन्त आनन्द कौसल्यायन
 भिक्षु संघरक्षित

प्रकाशक— श्री मणिहर्ष ज्योति

लुम्बिनी सुरुचिपूर्ण बौद्ध-धर्म सम्बन्धी लेख व्वना दिसँ, विश्व-बौद्ध समाचार स्वया दिसँ । प्रथम अंक छि खन हे जुइ, थ्व आः पिहाँ वया च्वंगु दुतिय अंक खः । थ्व अंके स्वपाना अर्थात् खुगू पृष्ठ दु । भिंगु भौ । बांलागु छपाइ ! माःगु खँ ल्हायेत पत्र व्यवहार याना दिसँ ।—

सम्पादकया ठिकानाः—

धर्मोदय विहार
 कालिपोङ्ग ।

प्रबन्ध सम्पादकया ठिकाना :—

४, रामजीदास जेटिया लेन
 कलकत्ता--७

आवश्यक सूचना

‘धर्मोदय’या आपालं ग्राहक भाजु मयजुपिनि ग्राहक चन्दा फुत । खः, ‘धर्मोदय’ बन्द जूगुलि गुलिसितं थ्व खँ सुचित याये हे मफया च्वन । गुलिसितं ला वंगु दँया कौला अंके हे सुचित यानागु खः, अफ गुलिसितं वयासिबे नं न्ह्यो हे ! सकल ग्राहकपित याकनं न्हूगु दँया निरिति ग्राहक चन्दा छ्वया हयेगु विनम्र आप्रह यानाच्वना ।

‘धर्मोदय’ हानं लच्छिति त्वाः तकं लय् छगू छगू अंकयागु जुया पिहाँ वइ । ग्राहकपित थ्व खँ सुचित याये दया जिमित अत्यन्त हर्ष जुयाच्वन, ‘धर्मोदय’ आः वइगु अंकं निसँ चिकीगोगु, न्हूगु, बांलागु टाइप ‘ज्योति प्रेस’ पिहाँ वइ । ग्राहक व रसिद नंबर न्हूगु चालु जुइगु जुल ।

—सम्पादक ।